

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Insertni oddelki: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglašje iz Italije in inozemstva: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije: Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.

Uredništvo:
Ljubljana — Puccinjeva ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

In Südtalien Materialschlacht grössten Ausmasses

Erbittertes Ringen auf 35 Km Breite — Schwere blutige Verluste des Feindes — Keine Kampfhandlungen von Bedeutung im Osten

Aus dem Führerhauptquartier, 17. Mai. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In dem gebirgigen Gelände der italienischen Südfont tóbt auf einer Breite von 35 km eine Materialschlacht grössten Ausmasses. Ununterbrochenes Trommelfeuer mit gewaltigem Munitionseinsatz, stärkste Luftangriffe, Einsatz der Panzer als bewegliche Artillerie, erbittertes Ringen um jeden Stützpunkt und jede Höhe, die oft innerhalb kurzer Zeit mehrmals ihre Besitzer wechseln, geben diesen Kämpfen das Gepräge der grossen Abwehrschlachten des letzten Weltkrieges. Gegenüber einer grossen feindlichen Übermacht leisten unsere Truppen nunmehr seit sechs Tagen heldenhaften Widerstand. Die im Zuge der Kampfführung vollzogenen Absetzbewegungen verlaufen planmässig. Die äusserst schweren blutigen Verluste des Feindes stehen in keinem Verhältnis zu dem rein taktischen Geländegegnung, den er erzielen konnte.

Im Landekopf von Nettuno fanden gestern keine Kämpfe von Bedeutung statt. Seit Tagen sich steigend feindliches Artilleriefeuer lässt jedoch auch dort den baldigen Grossangriff erwarten.

An der Ostfront kam es auch gestern bis auf heftige örtliche Kämpfe am unteren Dneistr und im Karpathenvorland zu keinen Kampfhandlungen von Bedeutung.

Starke Kampf- und Schlachtfliegerverbände griffen in der letzten Nacht sowie-tische Bereitstellungen und Truppenunterkünfte südöstlich Ostrov und im Raum von Pleskau mit beobachteter guter Wirkung an.

Im Finnen-Busen wurden 13 sowjetische Bomber durch Wachfahrzeuge der Kriegsmarine und durch Jäger abgeschossen.

Deutsche Schnellboote beschädigten bei einem nächtlichen Vorstoss gegen sowjetische Bewachungsschiffe im Ostteil des Finnen-Busens mehrere feindliche Fahrzeuge.

Bei einem Angriffsversuch sowjetischer Bomber auf ein deutsches Geleit vor der nordnorwegischen Küste wurden durch Sicherungstreitkräfte und Bordflak 3, durch Jäger 21 weitere Flugzeuge vernichtet.

In der letzten Nacht warfen einige britische Flugzeuge Bomben auf das Stadtgebiet von Berlin.

Norveška povezana z Nemčijo in Evropo Quislingov givor na velikem protestnem zborovanju proti boljševiškim grožnjam

Oslo, 17. maja. Min. predsednik Quisling je govoril včeraj na velikem zborovanju v Oslo proti boljševiški ogroženi Norveške. V imenu vsega norveškega naroda, da se bo z vseni sredstvi uprli boljševiki zasedbi Norveške, ali tudi le njene dela. Norvežani, ki poslušajo navdila in slede ukazom bivšega kralja, bivšega prestolonaslednika, izseljeniške vlade in njihovih organov so krivi veleizdaje. Položaj zahteva, da se vsi Norvežani priključijo skupnim narodnim stremeljem ter da se bore proti boljševizmu. Vs Norvežan, ki deluje proti temu ali ki lokalno ne sodeluje, hodo morali nositi posledice za svoje protinardno in protidržavno zadržanje. Norveške žene in moške, ki se resno trudijo, da bi v tem usodnem času pomagali narodu, bodo neglede na to, ali so člani stranke ali ne, deležni polnega razumevanja in podpore.

Norveška usoda je vezana na usodo Nemčije in Evrope. V sled tega bo Norveška resno sodelovala z Nemčijo in vedno bolj tudi pri organizaciji vseh evropskih sil ter bo zastavila vsa svoja sredstva in skupni borbi za varnost Evrope. To je edina pot za rešitev Norveške. V svojem nagovoru je predsednik nadalje izrazil svojo vero v nemško zmago ter je poudaril da bo sever lahko branila samo nemška vojska. Ako bi Sovjeti hoteli sodelovati pri zasedbi Norveške, pač nihče ne verjame, da bi deželo kdaj zopet zapustili.

Ministrski predsednik Quisling je nadalje obrazložil, da sovjetska težnja, priti na Norveško in s tem zavladati ob severni atlantski obali, ni nič novega. Kakor je nekoč kot vojni minister to sam izjavil v parlamentu, so bili že v 20 letih tega stoletja izvršeni prvi poskusi, da bi severna Norveška postala sovjetska republika. Ako sedanja norveška izseljeniška vlada v Londonu izroča deželo boljševizmu, potem je to logična posledica Sovjetom

Židovski vojni interesi

Padeš tečajev na newyorški borzi — Židovski verižniki v strahu za svoje kupčije

Madrid, 17. maja. Na newyorški borzi vrednostni papirjev so, kakor javlja španski list «Arriba», poročila o pričetku nove angloameriške ofenzive v Italiji povzročila splošen padeš tečajev. V političnih krogih Amerike so mnenja, da je z boji v Italiji morda pričela končna bitka te vojne, borba za Evropo.

Za kaj se borimo? tako se že mesece vprašujejo ameriški vojaki, ki naj nekeje daleč izven domovine krvave in umirajo. Za kaj se borimo? To vprašanje si stavi del časopisja Zedinjenih držav, ne da bi čitateljem moglo odgovoriti, čeprav to zanima vse sloje ameriškega prebivalstva. Roosevelt in njegova klika nista niti civilnemu prebivalstvu niti vojakom odgovorila na to nujno vprašanje. Zato pa nanj sedaj odgovarja newyorška borza jasno in zelo značilno: za žide z Wallstreeta, za židovske borzne verižnike in lopove se bore narodi Zedinjenih držav, umira ameriški vojak, zanje nasakuje nemške postojanke pred Monte Cassinom in Minturnom, za nje drvi v smrt.

Če je še potreben dokaz, kdo ima v Zedinjenih državah interes na vojni, potem ga je podala newyorška borza tako, da ga nihče ne more napačno tolmačiti. Potrdila je, kar je vsak objektivni opazovalec že od vsega začetka vedel, da so namreč ameriški dolarski mogotci, kakor Baruch, Astor, Morgan, Rockefeller in kakor koli se že imenujejo vsi oni, ki imajo na razpolago vse zlato in katerih denar določa politični tečaj, povzročili to vojno, ker hočejo zaslužiti z vojno industrijo. Oni trgujejo s krvjo ameriških vojakov, cim več vojakov pade na bojnih poljanah, tem več denarja se steče v njihove jeklene blagajne. Ti denarni mogotci so osnivali gigantsko obožrnično proizvodnjo in zaslužili z njo neštete milijone dolarjev. Zanje lahko vojna večno traja. Njihove vesti ne obtežuje, če za njihove borzne dobičke umirajo milijoni in če izgube neštete rod-bine svoje rednike. Dokler jim vojna kupčija donša ogromne dobičke, jih zanima le to, da traja vojna kolikor mogoče dolgo. Vsak dan boja jim pomeni nov dobiček.

Že zgolj zaradi domneve, da bi bili novi boji v Italiji lahko začetek konca, so se

prijaznega stališča, ki so ga kazali že prejšnji marksistični oblastniki.

Ministrski predsednik je obeležil nesposobnost Anglije in Zedinjenih držav, ki po svojem lastnem priznanju niso sposobne, da bi zaščitili Skandinavijo pred boljševizmom. V sled tega pomenijo boljševiške grožnje naj-nevarnejše alarmno znamenje.

Upravičeno so nordijske države s polno pozornostjo in deloma z ogorčenjem sprejele vest o boljševiških namerah glede Norveške. V prvi vrsti bi bili od izdajstva norveške izseljeniške vlade prizadevi predvsem Finska in Švedska. Sovjetska zasedba severne Norveške bi se morala izvršiti ali preko premagane Finske ali pa bi pomenila zanjo njeno kasnejšo uničenje. Švedsko bi Sovjetska Rusija in boljševizem obdajala z dveh strani. Dansko bi končno prizadele sovjetske zahteve po Beltu in Suntu, ki bi prenešle spor za morske ožine proti severu ter napravile iz Kodanja neke vrste Carigrad. V splošnem bi torej pomenila boljševiška zasedba Norveške smrtno nevarnost za ves sever ter bi ogrozila vse nordijske narode.

Oslo, 17. maja. Množestveno zborovanje prot boljševizmu in izjava ministrskega predsednika Quislinga so napravile na vsem Norveškem izredno močan vtis. »Aftonposten« opozarja na veliko udeležbo prebivalcev Oslo na zborovanju. List pravi: »Vemo, da je domovina v nevarnosti. Mrzimo boljševizem in odklanjamo izdajstvo izseljeniške vlade s katero nima norveški narod ničesar več opraviti, odkar so jo ustavni organi ter zastopniki vseh strank v zadnjem Stortingu že julija 1940 odstavili.«

Amsterdam, 17. maja. Reuter poroča, da so v britanskem zunanjem ministrstvu podpisali civilno pogodbo norveške izseljeniške vlade z vlado Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze.

hoteli ti židovski lopovi takoj izbežiti svojih delnic obožrnične industrije in posledica je bila, da je velika ponudba delnic povzročila padeš tečajev. Jasneje svetu pač ne bi moglo biti predloženo, da vidijo newyorški obožrnični verižniki, židovski borzni magnati in ameriške dolarske dinastije v vojni najboljše kupčije.

Kar sedaj javljajo iz New Yorka, so že pred kratkim poročali iz Londona. Tudi tam je povzročilo že samo pričakovanje, da je največja bitka za Evropo pred svojim koncem splošen padeš tečajev. Delnice obožrnične industrije so izgubile v nekaj urah večji del svoje tečajne veljave. Ob Temzi so bili na delu isti židovski borzni verižniki kakor v New Yorku.

Zgodovina pozna mnogo slidenh borznih manipulacij. Rothschildova borzna goljufija po bitki pri Waterlooju je postala zgodovinska. Tudi Churchill je že v prejšnji svetovni vojni sodeloval pri slidenh borznem verižništvu. Ko je sredi bitke pri Skagerraku objavil potek pomorskih bojev, se je to zgodilo po nalogu židovskih borznih verižnikov, ki so padeš angleških delnic na ameriških borzah zaradi slabega poročila izkoristili za to, da so delnice kupovali po nizkih cenah ter jih pozneje prodajali za višjih tečajih. 2000 funtov sterlingov je takrat zaslužil Churchill s to goljufijo. Danes zopet kupujejo, medtem ko njegov partner Roosevelt obrača svojo politiko na povelja svojega židovskega možganskega trusta, v katerem imajo glavno besedo Baruch, Morgenthau in drugi vodilni dolarski magnati, ki so si pridobili svoje premoženje s prevaro in sleparstvom.

Ko je bilo pred kratkim objavljeno, da je prebil Roosevelt svoj »dopust« v hiši židovskega finančnika Barucha in se je kmalu zatem izvedelo, da se je vrhovni poveljnik severoameriških čet v Italiji Clark pred pričetkom veleofenzive sestal v Baruchovi hiši z Rooseveltom, je postala odvisnost ameriške vlade od židovstva svetu jasna in sedaj, ko prihajajo prva poročila o pričetku bojev v Italiji ter pričajo padati tečaj delnic obožrnične industrije na newyorški borzi, je izginil zadnji dvom o tem, kdo odloča o politiki in vojni Zedinjenih držav.

Program za evropske narode

Berlin, 16. maja. Istega dne, ko se je pojavila v nemškem vojnem poročilu prvič beseda »invazija«, je bila sporočena nemškemu narodu in sovražnikom odločnost Führerja, da bo Nemčija to vojno na vzhodu in zapadu brez kompromisa do zmagovitega konca vodila ter uresničila one temeljne stavke, ki bodo zagotovile velikim in majhnim narodom dostojno in varno življenje, »prosto židovskih pijavk ter kapitalističnih in boljševiških podjarmljevalcev.« kakor je dejal Führer, piše »Deutsche Allgemeine Zeitung« v članku, v katerem je obrazložil načrt sovražnikov in nujnost vzdržanja sil osi in zaveznikov.

List omenja, da so bile te besede namenjene slovaškim državnim vodjem, vendar velja za vse sile, ki se jih tičejo. One so evropski program, ki velja za vse evropske narode tako velike, kakor majhne. Dobesedno piše članek: »Da Roosevelt in Churchill vodita vojno za žide, ni danes le trditve narodnih socialstov, temveč potrjujejo to sami in njihova okolica. Za ta židovski cilj so odločeni voditi stošče britanskih in ameriških mladeničev na bojno polje, končni cilj pa je boljševiška strahovlada nad vsem kontinentom. Vsak dan se kopirajo nova dejstva, ki potrjujejo, da je bila boljševizacija kontinenta potrjena in podpisana v Teheranu. Ze sedaj je večje število držav, katerim je sovražnik priznal ta cilj. List kaže nato, da v sovražnem taboru ne omenjajo več Estoncev, Letoncev, Latvijcev, Ukrajincev in Poljakov in da tamkaj menijo, da so s pogodbo z Benečim že pridobili zase Čehe in Slovence. Tudi Hrvatov ne omenjajo več, ker naj Tito v tej deželi izvede boljševiške zločine. Kar se pa Nemčije tiče, potrjujejo prav sovražnikove objave zadnjih dni, da je delo krvnika nad nemškim narodom namenjeno boljševikom.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« končuje: »Tako so te stvari dospole do točke, v kateri so se iluzije naivnih demokratov in angleških prijateljev razblinile v dim. Brutalno in morilsko grozi boljševizem nad kontinentom, neizprosnost pa se dviga Evropa, da se upre z vročjem in da prisiljeno vojno na zapadu in vzhodu izvojuje brez kompromisa do zmagoslavne konca.«

Nemški zavezniki proti angloameriški poizv

Berlin, 17. maja. Poziv Angloameričanov nemškimi zaveznikom, naj končajo vojno in izročijo svojo usodo »lepoc« v zavezniške roke, torej boljševikom, je izzval vihar ogorčenja in odločno odklonitev. Tako ugotavlja po vesti iz Budimpešte časopis »Flug-entseuer«: »Angliji na ljubo ne bomo izvršili nikakega samomora, temveč se bomo tudi z najtežjimi žrtvami borili dalje do končne zmage, ker hočemo živeti. Ob strani nemških zaveznikov bomo vztrajali zaradi lastnih interesov in pa zaradi tega, ker je tudi Nemčija svojim zaveznikom vse drugače zvesta kakor Anglija, ki je doslej pustila še vse svoje zaveznike na cedilu. Pač lahko si predstavljamo, kaj bi ukrenila z narodi, ki niso niti njeni prijatelji.« — V Bukarešti opozarjajo, da v sovražnem taboru popolnoma napačno razumejo smisel rumunske borbe. Rumunija brani svoje meje v skladu s svojimi zgodovinskimi nalogami kot evropska prednja straža ob izlivu Donave na strani onega, ki je razumel njen boj in jo dejansko podprl, ko je bila sama in zapuščena.

Zedinjene države naj bi postale nadzorni organ vsega sveta

Stockholm, 17. maja. Britanska agencija javlja iz Washingtona: Državni podtajnik za letalstvo v mornariškem ministrstvu Zedinjenih držav Artemus L. Cates je izjavil v ponedeljek v odboru reprezentančne zbornice, ki se bavi z vprašanjem združenja severoameriških vojaških sil v povojni dobi, da bo mornarica Zedinjenih držav po vojni dovolj močna, da bi lahko prevzela naloge svetovne policije. Zedinjene države bodo imele po vojni največjo mornarico, ki jo je svet sploh kdaj videl. Ta mornarica naj bo jedro, okoli katerega bo možno zgraditi močno vojaško silo.

Pobožna želja prezidenta Roosevelta, da bi Zedinjene države po končani vojni zavladale svet s pendrekom, ni nova. Oblašteljnost bolnega moža v Washingtonu prahja vedno bolj do izraza in omebne vredno je, da dovoli Roosevelt, da državni podtajnik v mornariškem ministrstvu te njegove prave nakane v tej grobi obliki celo potrjuje. Pozornost vzbuja pri tem dejstvo, s kakšno brezobzirnostjo kažejo britanskemu zavezniku razvijev severoameriške mornarice, ki naj postane »najmočnejša mornarica na svetu.« Toda London se bo morda ravno v teh dneh, ko se mora zavedati, da se mu ruš imperij, laže sprijaznil s to grenko resnico, ki pomeni izgubo njegove moči.

Islandski odgovor danskemu kralju

Kodanj, 16. maja. Poslanica kralja Kristijana X. islandskemu narodu, v kateri je pozval Islandce, naj ne mislijo na spremembo vladne oblike, dokler ne nastopijo zopet normalni časi, je bila sporočena islandskemu narodu, kakor poroča islandski ministrski predsednik danskemu kralju v obvestilu, ki ga je izročilo islandsko poslaništvo danskemu kralju. V odgovoru omenja, da bo ljudsko glasovanje na Islandiji 23. maja pokazalo želje naroda glede bodoče vladne oblike in da bo islandsko predstavništvo glede na izid glasovanja sprejelo primeren sklep. Navedenosti tujih čet nikakor ne bo vplivala na voljo naroda.

Moskovski patrijarh Sergij umrl

Stockholm, 17. maja. Radio Moskva objavlja, kakor sporoča agencija Reuter, da je moskovski patrijarh Sergij v starosti 78 let ranadoma umrl, zadet od možganske kapi.

V južni Italiji materijalna bitka največjega obsega

Ogorčene borbe na bojišču, širokem 35 km — Težke sovražnikove krvne izgube — Na vzhodu nobenih važnejših borb

Führerjev glavni stan, 17. maja. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Na goratem ozemlju italijanskega južnega bojišča divja na širini 35 km materijalna bitka največjega obsega. Neprstan topniški ogenj z ogromno uporabo streliva, najmočnejši letalski napadi, poseg oklopnikov kot prevoznega topništva, ogorčena borba za vsako oporišče in vsako višino, ki večkrat v kratkem času menja lastnika, dajejo tem bitkam sliko velikih obrambnih bitk zadnje svetovne vojne. Napram veliki sovražnikovi premoči se naše čete že šest dni junaske upirajo. Odmični pokreti, ki so bili izvršeni po nalogu vodstva bitk, potekajo po načrtu. Izredno težke krvne izgube sovražnika niso v nobenem razmerju s čisto taktično pridobitvijo ozemlja, ki ga je mogel doseči.

Na nettunskem predmostju ni bilo večeraj nobenih pomembnejših bitk. Ze več dni naraščajoč topniški ogenj daje slutiti tudi tamkaj na skorajšnje veleofenzivo.

Tudi na vzhodnem bojišču ni bilo večeraj, razen močnih krajevnih bitk ob spodnjem Dnestru in na Karpatiskem predgorju, nobenih važnejših borb.

Močni oddelki bojnih letal so napadli v pretekli noči sovjetske izložiščne postojanke in zaklonišča čet južnovzhodno od Ostro-

va in na področju Pskova z opazovanim dobrim učinkom.

V Finskem zalivu so sestrelile zaščitne ladje vojne mornarice in lovci 13 sovjetskih bombnikov.

Nemški brzi bojni čolni so poškodovali pri nekem nočnem sunku proti sovjetskim stražnim silam v vzhodnem delu Finskega zaliva več sovražniških ladij.

Pri poizkusu napada sovjetskih bombnikov na nemško spremljavo pred severno-norveško obalo so zaščitne sile in ladijsko protiletalsko topništvo uničili 3 lovci pa 21 nadaljnjih letal.

V pretekli noči je odrglo nekaj britanskih letal bombe na mestno področje Berlina.

Rumunsko vojno poročilo

Bukarešta, 17. maja. Rumunsko vojno poročilo z dne 16. maja se glasi: Ob spodnjem Dnestru je bilo več krajevnih napadov odbitih. V Besarabiji in na bojišču ob Moldavi ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 16. maja. Vojno poročilo navaja živahno sovražno izvidniško delovanje na Karelski in Avnuški črti. Z ostalih bojišč ni nikakih poročil.

Močni, toda brezuspešni sovražnikovi poizkusi proboja v južni Italiji Težke izgube zavezništv na italijanskem bojišču — Izmenjav polni krajevni boji v Dnestrovem loku južno od Dubosarija

Berlin, 17. maja. Na južno-italijanskem bojišču so nadaljevali Britanci in Američani 15. maja napade z močnimi oddelki pehote, oklopnikov, topništva in letalstva, žilav odpor nemških čet pa je zabil najmočnejši sovražnik. Glavni sunki so sledili zapadno od Minturna, na področju Spigno —Castelluovo, kakor tudi med reko Liri in Cassinom. V obalnem odseku so prodrele po močni pripravi ameriške čete skoraj do okolice južno od Sonurija. Takojšnji protisunek je vrgel nadalje v ogorčenih borbah na nož na izhodiščne postojanke. Tudi sovražnikovi napadi na Colle San Martino so se izjalovili v izmenjavah polnih bojih, ki jih je uspešno podpiralo protiletalsko topništvo.

V sredini sovražnikovega napadalnega odseka od obale do cassinskega področja je sledil sovražnik nemškim četam, ki so se umikale. Čela njegovih čet, ki so se le počasi pod največjimi izgubami pomikala naprej, so dosegla okolico zapadno od Castelluova, kjer so jim nemški grenadirji v protinapadih nudili močan odpor. Severno od tega kraja je bil močan sunek močnih oklopnih sil in motorizirane pehote zadržan v ogorčenih bojih, medtem ko so pri San Gorgorju bili odbiti močni napadi z obrambnim ognjem. Nemško topništvo, ki ima svoje postojanke na vzvišenih mestih, je razbremenilo uspešne grenadirje in uničilo številne sovražnikove oklopilce.

Glavni sunek pa je sovražnik usmeril po dovedbi novih sil v opoldanskih urah med Lirim in Cassinom. Močan topniški ogenj bi naj pripravil prodor pehote in oddelkom oklopnikov, ki so pričeli prodirati s področja pri San Angelu. Ta napad, ki je bil izvršen v več valovih z menjajočimi težišči, je ostal brez uspeha. Južno od Pignatara se je izjalovil sovražnikov naval že v ognju nemških topov in orožja. Sovražnik, ki je začasno prodrl v kraj ter skušal prodirati proti severu, je bil v drznem protinapadu vržen iz Pignatara. Severno-zapadno od San Angela so nemški grenadirji, pionirji in padalski lovci kakor tudi zaporni ogenj teškega orožja obkolili sovražnika. Tudi ta noč težak napad, ki je stal Britance izgube v moštvo in oklopnih, je ostal brez uspeha. Še v noč so trajali ogorčeni boji z nezmajljivo silovitostjo. Ko so Britanci skušali v mraku dovesti ojačenja, s katerimi so nameravali izpolniti vrzeli, so napadli močni oddelki bojnih letal sovražnikova prevozna pota. Kljub močni obrambi so zadeli nemški bombniki oklopilce in vozila, katerih goreče razvaline so povzročile zastoj na cestah. V ostalih odsekih italijanskega bojišča in na nettunskem predmostju je prišlo kakor v zadnjih dneh le do krajevnih bojev naskakovnih čet in topniških dvobojev.

V nasprotju s težkimi borbami v južni Italiji, je na vzhodnem bojišču mirno. Vrš se namreč priprave za nove bitke. Tamkaj so se razvile le v Dnestrovem loku med Gregoropolom in Dubosarijem ogorčene, vendar krajevno omejene bitke. Boljševiki, ki so vdrl v nedeljo v nemško predmostje na vzhodni obali reke, so poizkušali razširiti svoje vdorno mesto. Z ogorčenostjo so posegale nemške čete v borbo za neko višino, ki so jo v protinapadu osvojile. To vzvišeno mesto so namreč pri drugem napadu mešanih sil, ki jih je podpiralo topništvo, še enkrat izgubile, s ponovnim napadom pa so nemške čete še enkrat osvojile vzvišino in odbile ponovne sovražnikove protinapade. Bojna letala so posegla kljub močnim stranjenim oblakom in nevihti uspešno v borbe. Odvržene bombe so onesposobile več težkih sovjetskih oklopnikov. Istočasno so sestrelili zaščitni lovci 10 sovražniških letal, ki so zamen poizkušala odbiti napad nemških bojnih letal. V teku krajevnih borb na karpatiskem predmostju so odbile madžarske čete več sovražniških sunkov, medtem ko so pri lastnih napadih zasegale večje število ujetnikov. Tudi

nemške sile so pri napadih naskakovnih oddelkov, v katerih so izpraznili 35 sovražniških bunkerjev, dovedle mnogo ujetnikov in zaplenjenega orožja.

V ostalih odsekih vzhodnega bojišča so se razvijale le brezpomembne praske. V vojnem poročilu dne 12. maja javljali ukrepi proti boljševiškim tolpom južno od Poloca so sedaj po uničenju razbitih ostankov končno veljavno zaključeni. Sovjetske izgube so po zadnjih očiščevalnih bojih narasle na 7011 mrtvih in 7277 ujetnikov. K tem 14.288 vojakom pa je treba prišteti še 300 padlih tolovajev, ki so jih boljševiki zakopali ali pometali v močvirja. Skupina tolovajev, ki so jo ob pričetku operacij celnili na 18.000 mož, je sedaj uničena.

Za nadzorovanje boljševiških premikov čet so bili nemški letalci stalno v dotiku s sovražnikom. Bojna letala so bombardirala izhodiščne postojanke na področju Pskova in južno od Ostrova ter povzročila zbirajočim se sovjetskim silam z odmetom malokalibrskih rušilnih bomb občutne izgube.

K vojnemu položaju

Berlin, 16. maja. Zastopnik vrhovnega poveljništva nemške vojske na Wilhelmstrasse je izjavil, da je nemško vojaško vodstvo še vedno mnenja, da bo letošnje poletje prineslo velike vojaške odločitve. Pri tem je treba predvsem misliti na invazijo, vendar so tudi letalski napadi in v zadnjem času že pričeta nova zavezniška ofenziva v južni Italiji z drugim bojiščem v zvezi. Ofenziva v južni Italiji je bila doslej za zavezniške prav počasno in trudopolno podjetje. Zastopnik je dejal, da je treba sicer upoštevati, da gre za gorato ozemlje, ki ne dopušča takoj velikih operacij in operativnih rezultatov, vendar je treba nasproti uspeh v primeri z veliko uporabo ljudi in materijala doslej označiti kot prav malenkosten.

Boji v južni Italiji se trenutno gibljejo še vedno pred glavnimi nemškimi obrambnimi postojankami. Do same obrambne črte napadalec še ni prišel. Novi dovzi in močni pokreti rezerv, ki so jih ugotovili izvidniki, pa dokazujejo, da imajo zavezniški oči vidno namen, nadaljevati ofenzivo z vztrajnostjo in s še večjim poudarkom.

Prav tako je treba postaviti v zvezo z invazijami pripravami tudi nemški veliki letalski napad na Portsmouth. To je bil eden izmed nemških protinapadov, ki trajajo zaradi teh priprav že dalje časa in ki se bodo tudi v bodoče nadaljevali z močnim poudarkom.

Terristični napadi na Trident in Padovo

Rim, 17. maja. Anglo-ameriški strahovalni letalci so napadli v torek med drugim Trident in odrgli številne razstrelilne in zažigalne bombe. Poleg velikega števila stanovanjskih hiš sta bili uničeni cerkvi Santa Chiara in Annunziata, kakor tudi knezokofijski kolegij in številna druga kulturna poslopja.

Tudi Padova je bila močno napadena in v mestu so bila povzročena velika razaranja. Kapucnska cerkev je bila razrušena. Istočasno je bilo napadenih več vasi in posameznih posestev v okrožju mesta. Pri tem so povzročili strahovalni letalci veliko škodo in človeške žrtve.

Nadaljnji japonski uspehi v Birmi

Tokio, 17. maja. Očiščevalne operacije proti 6. brigadi 61. južnoafriške divizije na levem bregu reke Maju potekajo za Japonce še nadalje uspešno. Z birmanskega bojišča poročajo, da so Japonci zavzeli več oporišč, tako da sedaj le še letala lahko oskrbujejo sovražne čete. Japonci prodirajo sedaj tudi proti severu, da bi sovražniku umik sploh onemogočili.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Nekaj resnih besed na naslov Anglije

Znani srbski politik in publicist M. Spalajković proti angleškemu izdajstvu evropske kulture in malih narodov

(Lastna poročevalska služba)

M. Spalajković, bivši srbski poslanik na carskem dvoru, do leta 1937 jugoslovanski poslanik v Franciji in bivši ministrijski predsednik kraljevine Jugoslavije, je podal pred kratkim v svojem radijskem govoru na inozemstvo sledečo važno izjavo:

»Kdor posluša londonsko radio, si mora misliti, da je glavni govornik srbskega naroda in tolmač njegovega mišljenja komunist, to je nek bivši hrvatski delavec, povečevan pod napadnim imenom »Tito« in sicer s pomočjo reklame, katere smešnosti samo Angleži ne vidijo. Zdi se, kakor da bi inozemstvo ne bila znana ona strašna pot trpljenja, ki jo je bila od začetka vojne naprtila srbskemu narodu anglo-ameriška politika na Balkanu. Kakor izgleja, v inozemstvu ni znano odvratno dejstvo, da so boljševisti tope, katerim povzamejo prošliti »maršale« Tito, s privoljenjem Londona in Moskve uničile v nezavisni Hrvatski srce srbskega prebivalstva v Bosni in Hercegovini in v Črni gori. Sprito grozovitosti, katere je počenjala ta pritepena komunistična drhal, so se zgrajali celo nekateri Angleži. To pa ni oziroma gospoda Edena, da ne bi nadaljeval svoje naloge kot grobokop srbskega naroda.

Ali ni pred enim mesecem sporočila agencija Reuter iz Londona, da je podal zunanji minister pred spodnjo zbornico solidarnostno izjavo britanske vlade s poveljnikom komunističnih tolpa Titom? Nekaj angleških parlamentarcev ni moglo prikriti svojega nemira pred zločinom akcije, ki ne pomeni nič drugega kakor samo nepotrebno prelivanje krvi in ki na splošno samo škodi prestižu in stvari Anglije. Da bi pomiril zbornico, je odgovoril Eden, da je Anglija potom posebnega poslanstva s Titom v stalnem stiku in da začenja Tito svoje akcije samo s predhodnim privoljenjem tega odposlanca, zaradi česar se morajo smatrati takšne akcije za koristne. Morda so takšne akcije koristne sovjetom, Srbe pa so stale doslej en milijon človeških življenj.

Sire! Vaš ministrijski predsednik je že star, zelo star. Ali pa je tudi moder? Ali ne počenja največjih neumnosti s tem, da hoče izročiti malo narode boljševizmu? Srbi nečijo postati v nobenem primeru komunisti. Oni imajo raje vsak drug režim kakor sovjetski.

Po eni strani je boljševizem najbrutalnejše zanihanje vsega onega, kar daje smisel človeškemu življenju in najgrozovitejša protidelo tega, kar ponuja človeško bitje na živalsko stopnjo. Tekom zadnjih 25 let so se te tendence boljševizma samo še pojačile. Njegov teror postaja vedno bolj divji in njegovo nasilstvo vedno bolj barbarično. Bolje kakor vsak drug bi Vam, Veličanstvo, to lahko pojasnil gospod Churchill. Njegova globoka mrznja proti nečloveškemu sovjetskemu režimu je znana vsemu svetu. Kljub temu pa se ne preda trudi, da se moramo že vnaprej sprijazniti z usodo, katero nam hoče s terorjem vsiliti Stalin. V največje sramoto človeštva vesti se gospod Churchill ne obolevlja prikriti za mladega kralja Petra, da bi ga prisilil k sporazumu z nekim bivšim robišarjem. Naj se vendar gospod Churchill ne nekoliko zamisli! Ali bi si on mogel zaleteti uvedbo sovjetskega režima v Anglijo? Ali bi bil vesel, ako bi sedel zloglasni »maršale Tito v britanskem zgornjem domu?

Boljševizem bi se ne ustavljal na meji nobene države. On sledi nezmotno svojemu lastnemu zakonu, ki veli: Zmaga svetovne revolucije.

Protj takšnemu polomu, ki bi bil splošen, je Nemčija edino jamstvo za Anglijo, kakor tudi za ves svet. Srbi vidijo sedaj jasno in so si v svesti, da jih samo nemška vojska lahko reši iz plovila boljševističnih armad na vzhodu in brani pred komunističnimi tolparji v njih domovini, v njihovih domačih krajih.

Od strani Anglije sovjetom izročeni, so Srbi odločeni boriti se do zadnjega in raje umreti, kakor priti pod Stalinov jarem. Na ta način bi vsaj junaki propadli in umrli smrti, vredne naroda, ki hoče ohraniti svojo čast in svojo vero. Angleži pa naj si ne delajo nikakih utvar, da bi jim boljševizem prizanesel v primeru svoje zmage. Tudi oni bi ne mogli ubežati smrti.

Pričujoča izjava bivšega poslanika, diplomata in politika dr. Miroslava Spalajkovića je resen opomin onim britanskim političnim krogom, ki igrajo tako brezvestno igro z usodo srbskega naroda in tudi z usodo drugih narodov na evropskem jugovzhodu. Obenem pa je ta izjava tudi resen opomin vsem onim, ki brez kritike in brez pomisleka nasledajo anglosaskim spletkam. Trezno misleč človek mora strmeti nad anglosasko kratkovidnostjo, ki hoče srbskemu in drugim jugovzhodnim narodom v sedanjem položaju in po vseh bridkih izkušnjah te vojne vsiliti na čelo in na vodilno mesto pobelega robišarja in tujega agenta, ki do nedavna ni imel niti toliko poguma, da bi se javnosti predstavil s svojim pravi imenom, ki pa je imel dovolj činičnega slavohelepa, da se je sam proglasil za »maršala«. Drugače tako legitimistični visoki angleški politični krogi so z radostjo sprejeli to »imenovanje« in povečujejo tudi sami Broza-Tito v svojih smešnih poročilih o njegovih tolovajskih akcijah z donečim naslovom »maršala«.

Izmišljena in smešna behaška poročila o nekakih »zmagah« maršala Tita« javljajo angleški propagandni organi svetovni javnosti z vso resnostjo, da človek ne ve, ali so res sami tako neumni, da Broz-Titovim lažem verjamejo, ali pa jih trobijo v svet samo zato, ker ne morejo poročati o lastnih zmagah, in pa zato, da se prikupijo Kremlju. Tako so še nedavno Angleži čisto resno poročali o veliki zmagi titovcev na področju Žužemberk—Trenje, kjer je baje padlo kar več sto nemških vojakov, v resnici pa so domobranci tam razbili in v vse vetrove razprskali več komunističnih »brigad« ter spet prizadejali Broz-Titovi »vojske« obutne izgube, medtem ko sami niso imeli skoro nikakih izgub. In takih primerov je vse polno. Anglosaski propaganda dan za dnem govori o »zmagah« in

»napredovanju« titovcev, v resnici pa komunistični tolovaji »zmagujejo« in »napredujejo« tako, da se morajo neprestano umikati in je vedno več dojenjskih krajev rešenih njihove strahovlade.

Minister Spalajković se v teku izjave obrača tudi direktno na angleškega kralja. Spominja ga, kako je nekoč njegov ministrijski predsednik Churchill mislil o komunistizmu, kako pa sedaj z vsemi silami propagira razširjenje te pogubne ideje po ostalem svetu. Spalajković čisto upravičeno dvomi v modrost starega Churchilla, čigar kratkovidna politika kopije grob tudi angleškemu imperiju samemu.

»Maršale Tito in njegova okolica dobro čutita, da se jima domo izpodmikajo tla pod nogami in da se ljudstvo obrača s studom in ogorčenjem od njih razbojniškega početja. Tem strašnejše in tem bolj obsodbe vredna je brezvestnost anglosaskih politikov, ki so v trenutku, ko nastopa med ljudstvom vsesplošno izreženje, poslali na pomoč Titu svoje najprijateljske osebnosti, kakor sta Churchill in Eden, ki demonstrativno poudarjajo svoje tesne stike z Broz-Titom in njegovo razbojniško družino ter se delata, kakor da ne bi vedela, da gre pri vsem tem za izrazito in izključno komunistično stvar.

Minister Spalajković je podal to izjavo kot srbski domoljub, ki do najmanjših podrobnosti pozna domače prilike ter razpoloženje srbskega ljudstva in je zato lahko z vso pravico odklonil komunistično idejo, tujo miselnosti in duševnosti srbskega človeka. Enako pa je jasno ugotovil globoki preokret, ki ga je činična anglosaska igra izvalila v mišljenju srbskega naroda, katerega ogorčenje se vedno ostrije obrača tudi proti Anglosaskom, ker ti ne le ne ovirajo uničujočega komunističnega početja, temveč ga v svoji brezvestnosti ali svoji zaslepljenosti celo direktno podpirajo. Tudi srbski narod bolj in bolj spoznava, da je le Nemčija njegov branik proti komunistični poplavi. V enakem položaju, kakor srbski, pa se nahajajo tudi drugi narodi evropskega jugovzhoda in Spalajkovićevo ugotovitve veljajo zato v polni meri tudi za nje.

Druga angloameriška ofenziva v Italiji

(Vojni poročevalec Rudolf Brüning)

PK... 16. maja. Temna je bila noč, ko je v zadnjih urah petkovske večera izredno močan topniški ogenj prekinil mir na južnoitalijanskem bojišču; mir zadnjih tednov, od onih mračnih dni, ko se je angloameriška ofenziva izjalovila ob trdem odporu nemških padalskih lovcov, so nemški vojniki pravilno ocenili kot mir pred viharjem.

Pod pripekajočim pomladanskim soncem v tisoč barvah cvetočega juga se je zbirala nevihta, ki je morala dovesti do izbruha. Po izjalovitvi prvega sovražnikovega napada je bilo vsekar pričakovati, da bo sovražnik svoje sunke v smeri proti Rimu v gotovem trenutku obnovil. Nemškemu vodstvu ni bilo neznano premikanje sovražnikovih divizij in brigad. S stalnimi premiki divizij, s taktičnimi ukrepi je poizkušal sovražnik skriti svoje prave namene. Tu in tam je zgradil navidezna oporišča, da bi prevaral nemško vodstvo. Odsek severno od Minturna, ki sije v tisočih barvah najlepših južnih cvetov, z vinsko trto posejana obala Garigliana, cassinska gorska gnoča z mestom in pogorjem severno od Monte Caira so postali v nekaj urah zopet bobneče bojno polje.

Po zapornem topniškem ognju so pričele v prvih jutranjih urah 12. maja sovražnikove divizije napad. Takoj v prvih urah se je tvorila skupina napadalnih središč, iz katerih ni bilo možno spoznati pravega namena sovražnika. Nemške čete so energično nastopile proti sovražnikovim oddelkom, mešanici narodov, odbile na več točkah vse napade in brez velikih naporov obdržale čvrsto v svoji posesti glavno bojno črto. Tako so bili v bližini Narodnega vrta v Abruciu, nekako 20 km severno od Cassina, Badoglijevi Italijani odbiti s krvnimi izgubami. Poljske jedinice so odbili nemški izkušeni padalski lovci na severovzhodnem vnožju Monte Caira, v bližini vasice Terelle. Prav tako se je izjalovil poizkus prekoračenja Rapida južno od Cassina. Prava žarišča sovražnikovih prizadevanj pa so bržkone še bolj južno.

General Alexander, ki vodi sovražnikove napade, namerava na dveh žariščih prodreti. Dolino Liri skušajo doseči deli 8. armade, ki jih podpirajo oklopniki, premešeni z jadranskega področja in ta bojni odsek, medtem ko napada 5. armada področje Minturna severno od izliva Garigliana.

V noči na petek je uspelo sovražnikovim edincem, da so prekoračili Rapido oziroma Garigliano severno in južno od Lirija. V gibanju oblike klešč pritiska sovražnik od severa preko Pignataro in od juga preko San Apollinare proti dolini Liri. Na področju, zasajenem z vinsko trto, nudijo nemške čete hraber odpor. To bojno področje ima dokaj svojstveno lice; bohotna vegetacija, nepregledni grmi, in razraslo grmovje, gričasto ozemlje in razmeroma maloštevilne ceste dajejo tej pokrajini svoj poseben čar. Ker povzročajo grmičevski sovražnikovemu prodiranju dokaj težav, stremi sovražnik za tem, da bi s svojimi edincami dosegel reko Liri, ker upa, da bo na obali lažje napredoval. Tudi ob obali je ozemlje gričasto, toda deloma je golo in spominja nekoliko na gričevje polotoka Kerča. Sunek proti zapadu ima bržkone za namen, obiti Cassino od južne strani, ker bi se na tej strah zbujajoči razvalini sovražnikove divizije polomile zobe v primeru direktivnega napada. Nadaljnega poteka sovražnikovega napada tukaj ni možno oceniti, vendar narašča sila nemške obrambe. Grenadirji so pričeli protinapade, dolina Liri se bori pod bojnim geslom: Cassino, Trdnjava, katere visoko goro je možno videti na vsem bojnem področju, je simbol nemške obrambe.

Na področju Minturna in ob spodnjem Gariglianu je sledil sovražnikov napad v

Gospod prezident lastnikom Sternenrvi portretnih del

Kakor je gospod prezident div. general Leon Rupnik prevzel pokroviteljstvo portretne razstave akad. slikarja prof. Mateja Sternena, se je za to važno prireditve našega kulturnega življenja takoj tudi zavzel z vso skrbjo.

Predvsem je gospod prezident naprosil Narodno galerijo, naj pripravi in uredi tehnično stran razstave, a Socialna pomoč, ki ji je namenjen dohodek razstave, bo poskrbela za vse drugo, zlasti pa za zbiranje portretov pri lastnikih.

Lastnikom Sternenovih portretnih del je gospod prezident napisal pismo, kako je vesel prilike, da ob razstavi lahko izkaže spoštovanje veljemu slovenskemu mojstru ter mu obenem izrazi svoje priznanje za globoki socialni čut, ker je dohodek svoje razstave namenil Socialni pomoči. Obenem pa pokrovitelj Sterneneve razstave, gospod prezident, prosi lastnike, ki gotovo visoko cenijo mojstra Sternena in njegovo delo, naj za razstavo posodijo portretne risbe ali slike in skice ter jih izročijo pooblaščenemu Socialne pomoči, da jih dostavijo Narodni galeriji v varno shrambo.

Socialna pomoč je danes že začela zbirati Sterneneve portrete po mestu s svojim tovornim avtomobilom. Upamo, da pooblaščen Socialne pomoči, ki se bo s pismom gospoda prezidenta oglašil pri lastnikih, n'kjer ne bo nalezl na odklonitev prošnje gospoda prezidenta, saj je lastnikom zagotovljeno, da bodo najkasneje v osmih dneh po zaključku razstave dobili vse svoje umetnine spet nepoškodovane vrnjene na dom. Obenem pa lastniki tudi vedo, da bodo vse umetnine ves čas razstave zaščitene tako v Narodni galeriji kakor na razstavi v Jakopičevem paviljonu. Prosim lastnike, naj portrete takoj izročijo pooblaščenemu Socialne pomoči, saj je še komaj dober teden do otvoritve razstave. Vse slike je treba seveda natančno pregledati zaradi čim učinkovitejše ureditve razstave, obenem bodo pa vse slike fotografirane zaradi morebitnih reprodukcij v razstavnem katalogu. Lastniki naj tudi upoštevajo, da je tisk razstavnega kataloga z velikim številom reprodukcij precej zamuden, zato jih pa tudi še posebno prosimo, naj ne odlašajo z oddajo umetnin, da ne bo treba dvakrat hoditi poje.

Prijatelje umetnosti in lastnike portretov mojstra Sternena pa spet prosimo, naj jih takoj naznanijo Narodni galeriji, da bo razstava mojstra Sternena čim popolnejša.

Prebujena Goriška

Domobranksa misel pridobiva tudi med goriškim ljudstvom vedno več navdušenih pristašev

Pred nami je 3. številka »Goriškega lista«, novega glasila goriških Slovencev. V njej beremo vrsto dopisov, ki izpričujejo, kako velik prevrat se je izvršil v mišljenju in čustvovanju slovenskega življa na Goriškem in kako si tudi v njem že zmagovito utira pot odresilna domobranksa misel, katere nosilci so na Primorskem Slovenske narodne straže.

Naj le kričijo — beremo v dopisu, ki slika razpoloženje v Gorici — naj le vpijejo, češ da smo izdajalci, ovaduh in Bog ve še kaj, ker ne trobimo v ofarski rog. Pravijo, da se OF bori za svobodo slovenskega naroda, za njegove pravice itd. Ali pa je to svoboda, ko prepovedujejo našemu človeku čitanje slovenskega časopisa in je gorje tistemu, ki ga zasačijo pri berilu, saj mu grozi nevarnost, da gre na oni svet. Ljudje božji, jasno je ko beli dan, da to ni svoboda, pač pa suženstvo v najhujšem pomenu besede. Že tu vidimo, kaj bi nas čakalo, če bi pri nas dosegel svoj cilj komunizem. Toda to se ne bo nikdar zgodilo! Porok za to je naše zdravo krepko ljudstvo, kateremu se dan za dnem bolj odpirajo oči. Ko bo globoko ponizani in do skrajnosti užaljeni narodni čut Slovencev in Slovenk planil na dan, takrat bo bila dvanajsta ura tistim, ki so krivi in sokrivi vsega tega gorja.

V dopisu iz Kobarida poroča list: Konec aprila so prišli v Kobarid domobranci iz Trsta. Njihov prihod je izzval zadovoljstvo pri vseh dobromislečnih narodnjakih in strah pri tistih, ki so odkrito ali pa skrivaj podpirali tolovajstvo ali pa OF. Kobaridčani smo šele sedaj videli od blizu domobrance in smo tako spoznali, da to niso taki »beli hudiči«, kakor so nam jih slikali, ampak da so to ponosni slovenski fantje, ki so zgrabili za puško, da pomagajo ljudstvu, ki je pomoči potreben. Kobaridčani kot je vedno slovel po svoji narodni zavesti in je prav zato močno podlegal propagandi OF, ki je znala spretno izkoristiti to živo zavest našega ljudstva. OF pa je pri nas že pokazala svojo pravo barvo. V goriških vaseh že odkrito uče ljudi komunizma in jim dopovedujejo, da je treba biti internacionalist. To njihovo delo mnogim zapeljanim odpira oči. Tudi zgled raznih bivših jugoslovanskih častnikov, ki imajo v tolovajski vojski zgolj brezpomembno vlogo, dočim so na vodilnih mestih sami komunisti, čeprav volja še neizsolani, daje marsikomu misliti. Domobrancem v Kobaridu želimo veliko sreče in uspeha!

Dopisnik iz Podgore pozdravlja težko zaželeni »Goriški list« in nato med drugim poroča: Zadnjič, ko so naši vrli fantje, slovenski domobranci, korakali skozi vas, se je marsikatero oko zarisalo in pesem je segla vsem do srca. Še so nekateri, ki zakrknjeno gledajo te naše hrabre junake, toda vedno manj je takih zasleplencev in prej ali slej se bodo tudi poslednji spametovali.

Iz Standerjeve priobčuje list dopis, v katerem med drugim čitamo: V sredo 10. t. m. so domobranci prvič obiskali našo vas,

ki že izgublja vaški značaj in se spreminja v predmestje Gorice z dobrimi in slabimi posledicami. Usoda predmestja je, da pobere, kar je najslabšega v mestu in na deželi. Zato je tudi OF spočetka pri nas poglajala globoke korenine. Kateri teren pa je za njo bolj ugoden, kakor brezliko, razkrojeno predmestno okolje? Toda vedno bolj narašča število ljudi, ki jasno vidijo, kaj je prav in kaj jim je v škodo. Obisk domobranske čete, ki je veselo zapela slovenske pesmi, je ofarsko propagando postavil na laž. Videli smo, da niso domobranci nič drugega kakor pravi narodnjaki, katerih cilj je vzpostavljati mir v deželi in tako pomagati ljudstvu, ki strašno trpi zaradi nereda, zakriviljenega po OF. Domobranci, pridite še! Z vsakim obiskom nas boste še bolj osvojili.

Uspešne očistevalne akcije nemških čet na Primorskem

Kakor poroča »Adria Zeitung«, so nemške čete v aprilu in maju izvedle na Primorskem vrsto uspešnih očistevalnih akcij. Kljub razsežnemu in težavnemu terenu so dosegle popoln uspeh. Razbile so organizacijo tolovajskih krdelj ter očistile v gospodarskem pogledu zelo važno področje. Strie so v tem predelu komunistično teroristična jedra in vrazbile tudi vsa oskrbovalna sredstva. Okrog 1500 pripadnikov komunističnih tolpa je padlo, nad 2000 pa je bilo ujetih. Zapolnjene so bile velike množice orožja, municije in opreme, a tudi znatne zaloge živil.

Operacije nemških čet je izkoristilo veliko število prisilnih mobilizirancev, da so se rešili iz komunističnih krdel. Množica ubežnikov se še vedno veča, čim bolj se med prisilnimi mobiliziranci doznavajo za amnestijo, ki jo je 1. maja t. l. proglasil Vrhovni komisar, katero pa so komunisti na vso moč skušali prikriti. Tudi ob sedanjih operacijah se je pokazalo, da v tolovajskih krdelih ni več niti najmanjše volje do borbe in da je demoralizacija med njimi vedno večja. To ni le posledica hudih udarcev, ki jih tolovajskim skupinam vedno na novo zadajajo nemške čete, temveč tudi posledice demoralizacije, ki se boli in bolj polarska komunističnih komandantov samih, tako da so ti navadno med prvimi, ki zbeže in puste druge na cedilu.

Prebivalstvo primorskih krajev, kateri so bili ob teh akcijah rešeni tolovajškega terorja, si je globoko oddahnilo ter je hvaležno sprejemalo in pozdravljalo nemške vojske.

Gospodarstvo

Statistika Zavoda za socialno zavarovanje. Zavod za socialno zavarovanje objavlja podatke o gibanju članstva v mesecu aprilu t. l. V tem mesecu je bilo pri zagovoru samem in pri bolniški blagajni Trgovskega in podpornega društva zavarovanih 24.587 delavcev in nameščenecov, to je za 686 več kakor v marcu in za 1589 več kakor v januarju letos. Od celotnega števila zavarovancev je odpadel na sam zavod 19.851, na bolniško blagajno TBPD pa 4736 zavarovancev. Odstotek bolnikov je v aprilu precej naraščal, in sicer na 2,65% nasproti 2,92% v prejšnjem mesecu. Povprečna dnevna zavarovana mezda se je dvignila na 30,43 lire nasproti 29,58 lire v marcu in 24,32 lire v lanskem aprilu, skupna dnevna zavarovana mezda pa je narasla na 743,100 lir nasproti 706,900 v marcu in 647,400 v lanskem aprilu. — Najbolj se je v aprilu povečala zaposlenost v gradbeni stroki. Tako je število zavarovancev pri gradnjah nad zemljo in pri gradnji železnice, cest in vodnih zgradb naraslo od 3421 na 3570 in v industriji gradbenega materiala od 534 na 605. Malenkostno povečanje na 1137 beleži tudi kovinska industrija. V kemični industriji je bilo zaposlenih 482 delavcev in nameščenecov, v tekstilni industriji pa 723 (prejšnji mesec 694). V papirni industriji je število zavarovancev naraslo na 726 (715), v gozdno žagarski industriji in v industriji za predelovanje lesa je nazadovalo na 927 delavcev (944), v živilski industriji pa je bilo zavarovanih 771 delavcev. V oblačilni industriji je število zavarovancev naraslo na 802 (766), medtem ko je v gostinski stroki nazadovalo na 788 (829). Skoro nespremenjena je ostala zaposlenost v grafični stroki s 707 zavarovanci in v čevljarški stroki s 511 zavarovanci.

Iz trgovskega registra. Družba Motvoz in platno d. d. v Grosupljah pri Ljubljani je po sklepu občnega zbora z dne 1. aprila t. l. prešla v likvidacijo. Likvidatorji so: Leo Souvan star., veletržec, dr. Alojzij Kobal, odvetnik, dr. Frido Fogačnik, zasebnik in dr. Fran Pavlin, bančni ravnatelj, vsi v Ljubljani.

Oskrba Nemčije s tobakom. Ob pričetku sedanjega vojne je imela Nemčija prav znatne zaloge tobaka, tako da proizvodnja zaradi oskrbe s surovino ni trpela. Medtem je Nemčija znatno povečala svojo lastno proizvodnjo. Leta 1923. je znašala vsa s tobakom zasajena površina v Nemčiji komaj 6252 ha. Že pred vojno pa se je ta površina precej povečala in je lani dosegla 15.445 ha. Pridelovalna področja so povečini v jugozapadnem delu države. Pridelke je zadnja leta znašal okrog 800.000 metriških stotov, celotna potreba pa se je že pred vojno gibala na višini 2,7 milijona stotov, tako da je moral Nemčija v poslednjih letih uvoziti iz inozemstva, zlasti iz južnovzhodnih držav, nad 1,9 milijona stotov tobaka. Tobak domače proizvodnje se deloma uporablja pri izdelovanju cigar in rezanega tobaka, medtem ko se za izdelovanje cigaret uporablja le majhen del domačega tobaka. Izkušnje zadnjih let so pokazale, da se v Nemčiji z uspehom pridelovati tobak za cigare.

Protikomunistično zborovanje na Ježici

Danes, v četrtek 18. maja, na dan Vnebohoda, bo na Ježici pred cerkvijo velikega protikomunističnega zborovanja. Prireditelje so prične ob 11. dopoldne. Vabljeni so vsi domoljubni Slovenci, da se udeležijo shoda in s tem izpričajo svoje protikomunistično mišljenje.

Ljubljanske služkinje!

V nedeljo 21. maja ob 5. popoldne vse v Delavsko zbornico, kjer bo za Vas protikomunistično predavanje. Pokažite svojo narodno zavest in svoje protikomunistično prepričanje.

Aufforderung

Das Soziale Hilfswerk des Obersten Kommissars, Laibach, Bleiweisova 13-1, fordert alle jene, welche im März, April und im Laufe des Monats Mai um Unterstützung angesucht haben, sich in der laufenden und kommenden Woche in den Räumen dieses Amtes zu melden.

Der Leiter des Sozialen Hilfswerk
Klösch e. h.

Opozorilo

Socialna pomožna akcija Vrhovnega komisarja, Ljubljana, Bleiweisova 13/1, poziva vse one, ki so v marcu, aprilu in tekom maja t. l. zaprosili za podporo, da se bodisi v tekočem ali pa tekom prihodnjega tedna zgledajo v prostorih omenjenega urada.

Vodja Socialne pomožne akcije Klösch, l. r.

DOTREPELA JE V 86. LETU
STAROSTI NAŠA DOBRA SE-
STRA, TETA IN SVAKINJA

IVANA ERBEŽNIK

POGREB DRAGE POKOJNE BO
V PETEK 19. MAJA OB POL
3. URI POPOLDNE IZ KAPELE
SV. NIKOLAJA NA ZALAH K
SV. KRIZU.

DAN SV. MAŠE ZADUSNICE
BO OBJAVLJEN V CASOPISIH.

LJUBLJANA, 17. MAJA 1944.

ZALUJOČE DRUZINE:

JANEŽIČ, ERBEŽNIKOVE,
ALIČ.

Naročite se na romane Dobre knjige!

Uspešno delo Slovenskega Rdečega križa

Slovenski Rdeči križ je izdal o svojem delovanju od 30. septembra lani do 31. marca letos podrobno poročilo. Slovenski Rdeči križ je prevzel posle od bivše ljubljanske avtonomne sekcije Italijanskega Rdečega križa. K sodelovanju so bili pozvani vsi člani upravnega in nadzornega odbora bivšega pokrajinskega odbora Rdečega križa kraljevine Jugoslavije.

Na prvi seji upravnega odbora so bili določeni naslednji odseki: gospodarski, ki odseka za nadzorstvo nad skladiščem, nabavni, ki skrbi za vrnitev naših rojakov; podporni odsek za podporo povratnikom; poizvedovalni odsek, ki skrbi za pošiljanje paketov internancam in sanitetni odsek, ki je prevzel posle nekdanje sanitetne sekcije.

Lani 11. oktobra je gospodarski odsek, ki ga vodi član uprave Metod Kumelj, prevzel skladišče na Gradu in inventar, ki je bil prejšnje čase last pokrajinskega odbora Rdečega križa. Gospodarski referat je moral napraviti predvsem nov seznam predmetov in urediti novo skladiščno knjigovodstvo, kajti v času prejšnje uprave skladiščne knjige sploh niso vodili. Poizvedovalni odsek, ki skrbi za vrnitev naših rojakov, je v dobri italijanske uprave je bila izdana zlasti mnogo perila in posteljnine. To blago ni bilo vrnjeno.

Gospodarski odsek je podpiral zlasti begunce in internirance z oblekami in perilo iz skladišča. Izdali so za 125.900 lir perila in obleke. Razen tega so posodili pokrajinskemu podpornemu zavodu za opremo prenočišč na Ledini in učiteljsko posteljnino, perilo in druge predmete. Zdravstvenemu odseku slovenskih domobrancev so posodili za opremo bolnišnice perilo, nekaj posteljnine in drugih predmetov v vrednosti 85.430 lir. Dalje so pomagali z rjuhami in vzglavniki odborom za dolenske in notranjske begunce. Posojali so pa tudi raznim človekoljubnim ustanovam raz-

ne potrebščine. Skupaj so izdali iz skladišča 738 vrst predmetov v skupni vrednosti 878.315 lir.

Največje težave imajo z nabavo zdravil, ker niso imeli zaloga. Treba je zalagati dve postaji za prvo pomoč in novo bolnišnico, ki je bila ustanovljena v Koll. manovnem gradu.

Posebno pomembno za današnje čase je delo odseka za povratnike. Iz statistike tega odseka je razvidno, da so doslej posredovali za vrnitev ljudi iz 199 krajev. Omogočili so nad 3000 ljudem povratek v domovino. Več tisoč rojakov v Italiji pa še čaka povratka.

Podporni odsek je nudil podpore povratnikom v oblekah, čevljih, perilu in denarju, razen tega je pa pomagal pri ureditvi prenočišč v šoli na Ledini in učiteljsku. Povratniki in begunci so prejemali hrano v javnih kuhinjah. Stroške je prevzel pokrajinski podporni zavod, a stroške za dodatke pri hrani je plačeval nekaj časa Slovenski križ. Podporni odsek izdaja prosticem denarne podpore v višini 50 do 600 lir. Potrebe tega odseka so čedalje bolj naraščale, zato se je Slovenski Rdeči križ obrnil s posebno prošnjo do premožnejših meščanov, da bi darovali staro obleko, perilo in čevlje. Prošnja pa ni imela zadolgovitega uspeha. Slovenski Rdeči križ je zaradi tega napravil še nabiralno akcijo pri ljubljanskih trgovcih. Akcija je bila zaključena lani decembra, ko so nabiranje opustili zaradi ustanovitve Zimske pomoči. Dotlej je denarna zbirka za povratnike pri Slovenskem Rdečem križu dosegla znesek 197.000 lir. S tem denarjem so nakupili blaga za moške in ženske obleke, perilo in čevlje v vrednosti 191.255 lir. Denarni podpora so izplačali 1558 povratnikom v znesku 177.390 lir. Do konca so izdali povratnikom na Ledini in učiteljsku obleke, perila in drugih potrebščin v vrednosti 217.191 lir.

Nadaljnje zanimive podatke, zlasti v poizvedovalnem odseku, ki njegovo delo številni prebivalci poznajo samo od ene strani, bomo objavili ob drugi priliki.

Zločinsko kvarjenje mleka

Krivi so bili obsjeni na zaporne in denarne kazni

Ljubljana, 17. maja. Mestno prebivalstvo je bilo že v rednih časih glede kakovosti mleka navezano v polni meri na poštenost pridelovalcev in dobaviteljev. Če je bilo ponarejanje mleka oziroma slabšanje njegove kakovosti kaznivno že pred vojno, je nedvomno nujno, da se ostro preganja in kaznujejo ponarejalci mleka sedaj, ko je to važno živilo na razpolago samo za dojenčke, bolnike in najstarejše ljudi, torej za tiste, ki brez mleka skoraj ne morejo živeti.

Predno pride mleko od dobavitelja v roke potrošnika, ima v sedanjih organizacijah njim opravlja več ljudi. Zato je pri zlorabljanju dolžnosti iskanje krivca zelo oteženo. Mestno prebivalstvo se je že večkrat pritoževalo, da dobiva v mlekarinah močno razredčeno, z vodo pomešano mleko. Posiljavale kakovosti mleka so opazovali tudi uradniški Prevoda, ki so s pomočjo Higienikega zavoda in svojih strokovno usposobljenih sodelavcev skušali izslediti storilce. V zadnjem času, posebno konec lanskega in v začetku letošnjega leta so ugotavljali, da prihaja zelo vodeno mleko iz zbiralnice v Podsmreki, Dobrovi in Kozarjah. Ko je Higieniki zavod ob neki priložnosti analiziral dobavljeno mleko, je ugotovil, da je bilo okoli 300 litrom primešane približno 55 litrov vode. V posodah, v katerih so dovažali mleko v Ljubljano, so našli tudi pesek, kar je bil nov dokaz, da nekdo z zločinsko brezvestnostjo kvari mleko.

Ko pa so nekoč odzvali v Podsmreki nekaj mleka za preizkus kakovosti, so ugotovili, da je bilo mleko iz zbiralnice še polnovredno. V Ljubljano je potem prišlo močno razredčeno z vodo. Sum je padel na pogodbenega prevoznika mleka, posestnika v Kozarjah Leopolda Dovjaka. Ta je namreč prevažal mleka iz Podsmreke in Dobrove v Kozarje, v Kozarjah zbiral mleko od posestnikov, ki so bili obvezani k oddaji, in nato, kolikor ga ni razdelil domačim upravičencem, odpeljal zbrano mleko v Ljubljano v zbiralnico pri Kesslerju. Nenadna komisijska preiskava na njegovem domu ga je zalotila prav v trenutku, ko je imel pripravljenih 41 litrov vode, da bi jo dolil v mleko.

Obširna preiskava je potem dognala še mnoge podrobnosti o njegovem delu in sta bili v preiskavo pritegnjeni tudi Dovjakova žena Terezija in služkinja M. C. Končno je državni tožilec sestavil obširno obtožnico, ki je bila v torko osnova za razpravo pred malim kazenskim senatom tukajšnjega okrožnega sodišča. Senatu je predsedoval s. o. s. Rajko Lederhas, obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtožence pa sta branila odvetnika dr. Žužek in dr. Krapež. Prevod kot škodovalec je na razpravi zastopal njegov pravni referent Gojmir Jelenc.

Obtožnica je med drugim navajala, da je Leopold Dovjak 24. februarja na svojem domu v Kozarjah odzval dnevnih količin 300 l zbranega mleka približno 60 l mleka in ga nadomestil z vodo; da je dne 23. februarja izvršil prav tako dejanje, pri čemer je bil zaloten da je zagrešil od 16. januarja dalje dnevno enaka dejanja z najmanj 25 litri vode in končno, da je od 1. julija lani večkrat, a v času od 8. septembra do 16. januarja redoma, največ pa vsak dan, odzval mleko in mu dodajal vodo. Vodo je zajemal iz svojega vodnjaka in je ta vsebovala pesek. Pridobljeno zdravo mleko si je pridržal za nezakonito prodajo, pri čemer sta mu pomagali njegova žena in služkinja. Mleko je prodajal po višji ceni, kakor je oblastno odobrena. V zvezi s svojim nečestnim delom je bil obtožen še drugih prestopkov skupno z ženo in služkinjo. Obtožnica ga je označevala kot storilca, soobtoženci pa kot pomočniki. Kvalificirala je njegova dejanja kot zločinska prevare po §§ 336, 337 in 335, po § 257-III kaz. zakonika, po čl. 7 in 10 navedbe o preskrbovanju z mlekom, po čl. 1 in 3 navedbe o zapori mleka in po čl. 7 uredb o cenah.

Leopold Dovjak je priznaval krivdo, vendar ne v celotnem obsegu. Trdil je, da je začel mešati vodo v mleko šele od februarja naprej. S svojimi manipulacijami si je pridobil vsak drugi dan okoli 20 litrov mleka. V vsem obsegu sta zanikali krivdo, soobtoženci, čeprav sta na policiji in pred preiskovalnim sodnikom priznavali, da sta vedeli za Dovjakovo mešanje mleka z vodo, da sta pridobljeno mleko prodajali in mu tudi drugače pomagali. Tri prče, ki so bile večeraj ustno zaslišane, so izpovedale za obtožence obremenljivo. Obremenilne so bile tudi izpovedi inž. Lindnerja, inž. Goloba in inž. Benigerja, ki so imeli opraviti s preiskavo mleka.

Državni tožilec je predlagal glede na sedanje težave prehranjevalne prilike in na majhno količino razpoložljivega mleka eksemplarnost, ki je bila v torko osnova za razpravo pred malim kazenskim senatom tukajšnjega okrožnega sodišča. Senatu je predsedoval s. o. s. Rajko Lederhas, obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtožence pa sta branila odvetnika dr. Žužek in dr. Krapež. Prevod kot škodovalec je na razpravi zastopal njegov pravni referent Gojmir Jelenc.

Obtožnica je med drugim navajala, da je Leopold Dovjak 24. februarja na svojem domu v Kozarjah odzval dnevnih količin 300 l zbranega mleka približno 60 l mleka in ga nadomestil z vodo; da je dne 23. februarja izvršil prav tako dejanje, pri čemer je bil zaloten da je zagrešil od 16. januarja dalje dnevno enaka dejanja z najmanj 25 litri vode in končno, da je od 1. julija lani večkrat, a v času od 8. septembra do 16. januarja redoma, največ pa vsak dan, odzval mleko in mu dodajal vodo. Vodo je zajemal iz svojega vodnjaka in je ta vsebovala pesek. Pridobljeno zdravo mleko si je pridržal za nezakonito prodajo, pri čemer sta mu pomagali njegova žena in služkinja. Mleko je prodajal po višji ceni, kakor je oblastno odobrena. V zvezi s svojim nečestnim delom je bil obtožen še drugih prestopkov skupno z ženo in služkinjo. Obtožnica ga je označevala kot storilca, soobtoženci pa kot pomočniki. Kvalificirala je njegova dejanja kot zločinska prevare po §§ 336, 337 in 335, po § 257-III kaz. zakonika, po čl. 7 in 10 navedbe o preskrbovanju z mlekom, po čl. 1 in 3 navedbe o zapori mleka in po čl. 7 uredb o cenah.

Državni tožilec je predlagal glede na sedanje težave prehranjevalne prilike in na majhno količino razpoložljivega mleka eksemplarnost, ki je bila v torko osnova za razpravo pred malim kazenskim senatom tukajšnjega okrožnega sodišča. Senatu je predsedoval s. o. s. Rajko Lederhas, obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtožence pa sta branila odvetnika dr. Žužek in dr. Krapež. Prevod kot škodovalec je na razpravi zastopal njegov pravni referent Gojmir Jelenc.

Obtožnica je med drugim navajala, da je Leopold Dovjak 24. februarja na svojem domu v Kozarjah odzval dnevnih količin 300 l zbranega mleka približno 60 l mleka in ga nadomestil z vodo; da je dne 23. februarja izvršil prav tako dejanje, pri čemer je bil zaloten da je zagrešil od 16. januarja dalje dnevno enaka dejanja z najmanj 25 litri vode in končno, da je od 1. julija lani večkrat, a v času od 8. septembra do 16. januarja redoma, največ pa vsak dan, odzval mleko in mu dodajal vodo. Vodo je zajemal iz svojega vodnjaka in je ta vsebovala pesek. Pridobljeno zdravo mleko si je pridržal za nezakonito prodajo, pri čemer sta mu pomagali njegova žena in služkinja. Mleko je prodajal po višji ceni, kakor je oblastno odobrena. V zvezi s svojim nečestnim delom je bil obtožen še drugih prestopkov skupno z ženo in služkinjo. Obtožnica ga je označevala kot storilca, soobtoženci pa kot pomočniki. Kvalificirala je njegova dejanja kot zločinska prevare po §§ 336, 337 in 335, po § 257-III kaz. zakonika, po čl. 7 in 10 navedbe o preskrbovanju z mlekom, po čl. 1 in 3 navedbe o zapori mleka in po čl. 7 uredb o cenah.

Leopold Dovjak je priznaval krivdo, vendar ne v celotnem obsegu. Trdil je, da je začel mešati vodo v mleko šele od februarja naprej. S svojimi manipulacijami si je pridobil vsak drugi dan okoli 20 litrov mleka. V vsem obsegu sta zanikali krivdo, soobtoženci, čeprav sta na policiji in pred preiskovalnim sodnikom priznavali, da sta vedeli za Dovjakovo mešanje mleka z vodo, da sta pridobljeno mleko prodajali in mu tudi drugače pomagali. Tri prče, ki so bile večeraj ustno zaslišane, so izpovedale za obtožence obremenljivo. Obremenilne so bile tudi izpovedi inž. Lindnerja, inž. Goloba in inž. Benigerja, ki so imeli opraviti s preiskavo mleka.

Državni tožilec je predlagal glede na sedanje težave prehranjevalne prilike in na majhno količino razpoložljivega mleka eksemplarnost, ki je bila v torko osnova za razpravo pred malim kazenskim senatom tukajšnjega okrožnega sodišča. Senatu je predsedoval s. o. s. Rajko Lederhas, obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtožence pa sta branila odvetnika dr. Žužek in dr. Krapež. Prevod kot škodovalec je na razpravi zastopal njegov pravni referent Gojmir Jelenc.

rične kazni. Zastopnik Prevoda je zahteval, naj mu obtoženci povrnejo škodo v znesku 22.125 lir. Branilca pa sta se zavzela za vse tri obtožence in predlagala, naj jih sodniki spoznajo za krive samo toliko, kolikor so dejanja priznali.

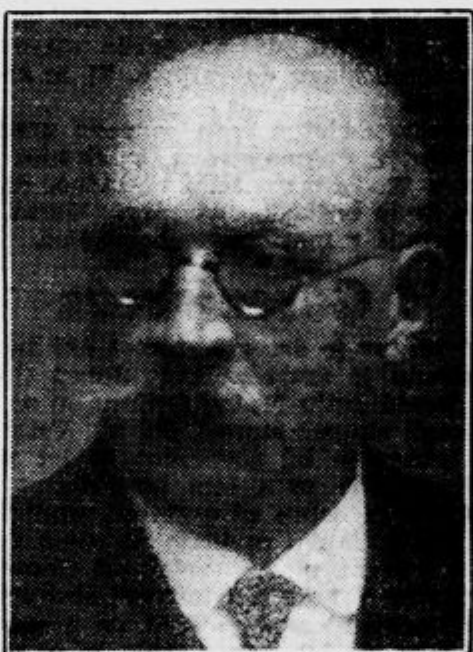
Sodniki so se posvetovali skoro dve uri. Vsi trije obtoženci so bili spoznani za krive. Leopold Dovjak da je od 23. januarja do 26. februarja kot pogodbeni prevoznik mleka za Prevod odzval dnevno najmanj po 25 l mleka in ga nadomestil z vodo, enkrat celo 40 l, drugič zopet 55 l, končno pa v zadnjem primeru poskusil zamejnati 41 l, in si je s tem prisvojil tuje premošne stvari. Zagrešil je tako utajo po § 318 in obrtno prevaro po § 337 kaz. zakona. Kriv je prav tako dveh prestopkov po čl. 7. uredb o cenah in čl. 1. in 10. navedbe o zapori mleka. Obsojen je bil na dve leti robije in 15.000 lir denarne kazni ali 300 dni nadomestnega zapora. Častne pravice izgubi za dobo dveh let. Terezija Dovjakova je bila po istih paragrafih obsojena na 8 mesecev strogega zapora in 5000 lir denarne kazni oziroma 100 dni nadomestnega zapora. Častne pravice izgubi za dobo enega leta. Služkinja M. C. pa je bila obsojena na 4 mesece strogega zapora in 1000 lir denarne kazni ali 20 dni nadomestnega zapora. Častne pravice izgubi za dobo enega leta. V nekaterih točkah so bili obtoženci oproščeni od obtožbe, tako zlasti da bi utajevali domače mleko in da bi s primešano vodo izpostavljali v nevarnost zdravje potrošnikov.

»Kmetijske novice«, službeno glasilo našega pokrajinskega kmečkega poverništva, izhajajo redno v začetku in sredi meseca, torej sproti obveščajo našega kmetovalca in vrtnarja o novostih in mu prikažejo koristne pouk. V tretji številki, ki je pravkar izšla, poziva g. Tone Perčič, predsednik Kmetijske zbornice, na uvodnem mestu: »Strmimo vse naročne sile za obnovo podeželja.« Tone Berkepec razpravlja o našem kmetiškem stanu in zadružnosti. »Molimo pravilno!« poziva inž. Jože Erpič. O domačih gozdnih nas poučuje inž. P. S. »Tudi saditi je treba znanje, nas prepričuje naslednji članek. O oploditvi sadnega drevja in o vplivu čebel na povečanje sadnega pridelka razpravlja inž. Rihar. »Pozite na kolovarskega hrošča!« poziva inž. Fran Jančič. Gospodinjam v pouk so članek o reži kocki, in rubrika za naš vrt ter več praktičnih nasvetov.

Ignacij Florjancič 80 letnik

Ljubljana, 17. maja

Danes praznuje upokojeni ravnatelj delniške pivovarne Union gosp. Ignacij Florjancič svoj 80. rojstni dan. Vrlj jubilar, ki se navzlic svojim viskim letom še vedno zanima

za vse dneve dogodke, se je rodil v Planini pri Logatcu. Solal se je v Kranju in Ljubljani, nakar se je posvetil trgovski stroki. Leta 1892. je vstopil kot uadnik v tedanjo Kolesarjevo pivovarno. S svojo sposobnostjo je kmalu zavzel vodilno mesto ter bil l. 1920. imenovan za podravatelja, štiri leta pozneje pa za ravnatelja. Pod njegovim vodstvom se je podjetje stalno dvigalo in prevcitalo ter kmalu zavzelo pomemben gospodarski položaj.

Pri vsji svoji zaposlenosti je jubilar še vedno našel tudi čas za društveno in strokovno udeleustvovanje. Njegova tehtna beseda je bila povsod upoštevana. Mnoga društva so ga počastila v znak priznanja s častnim članstvom. Ob njegovem življenjskem jubileju se ga spominjajo vsi številni znanci in prijatelji ter mu žele, da bi učakal v svojem prijetnem Tuskulu v krogu svojih dragih še mnogo srečnih in zadovoljnih dni.

vrednote — moč res se majhna in negotova — že prekarajala najnižjo stopnjo dekadence; toda, kakor vedno, se razvija napor tega preroda tudi zdaj in v tem še v tišini in daleč proč od hrupa velikega svetovnega prizorišča, na katerem se izživlja še stara igra. Po zakonu zgodovinske interference je ostal še velik del javnosti pod polnim vplivom tiste trudne in slabotne breznačnosti ter estetične neobveznosti, ki je še nedavno popolnoma obvladovala znanost in literaturo. To je bil tisti vpliv, ki je — skupaj s pojavi propada sociološkega značaja — pojasnjeval moreč pojava dekadentnega meščanstva, ki se, z zgodovinskega opazanja presojeno, v dja kramarskemu kultu napačnih zgodovinskih veličin in se s klesajočimi koloni klanja surovi moči in njenim uspehom, ko je izgubilo vero v višje vrednote od lastne varnosti in udebnosti ter je iz strahopetnosti postalo neumno.

Bolezni, za katero bolha družba zapadnih dežel že okoli sto let v vedno bolj napredujočem obsegu, se razodeva zlasti v družbeno strukturo drobčnem in pobaljšajočem procesu, imenovanem pomnožitev (Vermassung), v procesu, katerega domuje je bilo širšim plastem posredovano po knjigi Ortega y Gasseta »Vstaja množice«. Zdrava in trdno v sebi dograjena družba poseduje svojo pravo strukturo z mnogimi vmesnimi stopnjami, zgrajena je nujno na hierarhični ureditvi (to se prav po družbenih funkcijah, dejavnostih in vodstvenih kvalitetah), in v njej je vsakdo tako srečen, da ve, kaj je njegovo mesto. Medtem ko se taka družba ozira na skupinske funkcije prave, s človeško toplino prepojene vzajemnosti (sosedstva, rodne, občne, cerkve), se je naša družba v širšem v zadnjih sto letih vedno bolj oddaljevala od takega ideala in se razkrojila v množico abstraktnih individvijev, ki so kot ljudje prav tako osamljeni in odde-

Delavski vestnik

Urejevanje položaja poljedelskih delavcev

Sklenitev prve kolektivne pogodbe — Minimalne mezde Potreba bolniškega in starostnega zavarovanja

Zadnja leta je dobilo tudi naše kmetijsko delavstvo svoje zakonito zastopstvo, ki ga je ščitilo v socialnem pogledu. Pokrajinska delavska zveza v Ljubljani je imela posebni oddelek poljedelskih delojemalcev. Letos so pa bili poljedelski delavci dodeljeni obnovljeni Kmetijski zbornici, kjer imajo skupno stanovsko organizacijo s svojimi delodajalci, kmeti. Prav je, da si ob tej priliki ogledamo, kaj je Pokrajinska delavska zveza dosegla tudi za poljedelske delavce in kakšen je bil njen program. Iz njenega poslovnega poročila za lansko leto posnemamo naslednje podatke.

Lansko leto bo zapisano kot eno najbolj črnih v zgodovini slovenskega poljedelskega in gozdnega delavstva, ugotavljajo v poročilu. Razumljivo je, da so sprčo lanskih izrednih razmer vse delo odseka poljedelskih delojemalcev neprestano spremljali ovire. Organizacija si je položila temelje leta 1942. Razširila se je na delo in seznanila delavstvo s svojimi prizadevanji. Zbudila je samozavest kmetijskega delavstva ter mu prikazala potrebo po ureditvi njegovega socialnega in gospodarskega položaja. Izpolnjeni so bili vsi pogoji, da bi se oddelek lani organizacijsko izpopolnil in se lotil svojega strokovnega dela. Poljedelsko delo je sezonsko, zato je zima ugoden čas za organizacijsko delo. Toda vedno večji, po komunistih povzročeni neradi, so na deželi oteževali vsako resnejše delo. Vendar se je število članstva še pomnožilo za 272 delavcev in je konec leta znašalo 724.

Glavni smoter oddelka je bil, da bi dosegel za delavstvo ureditev delovnih odnosov s kolektivnimi pogodbami. Mislili so pa tudi na druge akcije, ki so pa bile lani seveda nemogoče. Tako je še neredno preče vprašanje uvedbe socialnega zavarovanja in družinskih dclad, uvedbe obveznih poljedelskih razsodišč itd. Posrečilo pa se je skleniti kolektivno pogodbo za poljedelsko delavstvo. Potrebna bi bila tudi sklenitev kolektivne pogodbe za gozdne delavce. Prav tako bi bilo zelo potrebno urediti delovne odnose vrtnarjev.

Po razveljavitvi poselskega reda z uvedbo obrtnega zakona ni bilo več nobenih zakonitih določil, ki bi urejala delovne odnose poljedelskih delavcev. Ureditve je bila prepučena prostovoljnemu dogovoru. Starejši gospodarji so se še vedno držali poselskega reda; tako so bile pri njih razmere kolikor toliko urejene, a mlajši kmetje se niso navedli po starih navadah. Kmetijski delavci so se začutili zapostavljeni in šli so zopet bolj v mesta in industrijske kraje, medtem ko je na deželi pri-manjkalo delovnih moči.

Oddelek si je naložil prvo nalogo, da opravi to zlo. Po skoraj dveletnem prizadevanju se mu je posrečilo skleniti z zastopniki delodajalcev kolektivno pogodbo, ki povsem nadomestuje nekdanji poselski red. Kolektivna pogodba opredeljuje podrobno pojem polje-

delskega delavca. Javno je tudi povedano, da poljedelske delavce delimo v priložnostne, polstalne in stalne. Pogodba določa še posebno individualno pogodbo ob nastopu službe, da bi bili onemogočeni nesporazumi. Individualno pogodbo skleneta delojemalec in delodajalec po 14-dnevni poskusni dobi. Med poskusno dobo lahko oba razveže službeno razmerje brez odpovednega roka, po 14 dneh pa znaša odpovedni rok mesec dni poleti in 2 meseca pozimi. Če bi se službeno razmerje razdrla prej, je določena posebna odškodnina. Po desetletnem službovanju ima stalni poljedelski delavec pravico do odpravnine, ako službeno razmerje preneha brez njegove krivde ali proti njegovi volji. Odpravnina znaša četrtno letne plače in narašča z vsakim nadaljnjim polnim službenim letom za polovico zadnje mesečne plače, dokler se ne izenači s celoletno plačo. Vsakemu delavcu je zajamčen nedeljski in praznični počitek, stalnim delavcem pa tudi teden dni rednega plačanega dopusta vsako leto. Med dopustom prpada delojemalec brezplačna hrana pri gospodarju, ki pa jo lahko tudi plača z denarjem.

Posebno preče vprašanje so bile mezde poljedelskega delavstva. Mezde so bile vedno zelo nizke in odvisne od krajevnih razmer. V pogodbi so določene minimalne mezde za vse vrste kmetijskega delavstva. V času obolenja stalnega poljedelskega delavca mora delodajalec skrbeti za delavca po štirinajst dnevno službovanju še štiri tedne. Delavec sme med tem časom zahtevati od delodajalca stanovanje, hrano, zdravila, zdravila in bolniško oskrbo. To velja tudi za primer nezgode, ko ima delavec tudi pravico do odškodnine, ako je nesrečo zakrivil delodajalec.

Za reševanje sporov so določena posebna občinska razsodišča, ki naj bodo sestavljena iz enakega števila zastopnikov delojemalcev in delodajalcev. Razsodišču predseduje župan. Osmutek navedbe v ta namen je bil predložen šču Pokrajinske uprave v uzakonitev.

Pri sklepanju kolektivne pogodbe sta obe pogodbeni stranki končno izrazili trdno voljo, da pride čim prej do uvedbe splošnega socialnega zavarovanja. Z zavarovanjem bi se bistveno izboljšale zdravstvene razmere na podeželju.

8168 uslužbencev v trgovinski stroki

Delavstvo in nameščenstvo trgovinske stroke štiti v socialnem pogledu oddelek trgovinskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani. Iz poslovnega poročila tega oddelka posnemamo naslednje podatke:

Gospodinjiski položaj strok, ki jih zastopa oddelek, se lani ni bistveno spremenil. Delno se je izboljšal le toliko, da v zastopanih strokah ni bilo večjih redukcij. Skoraj v vseh drugih zastopanih strokah je bilo povprečevanje po delovnih močeh večje od ponudb. Zato se je tudi višina plač, ki je bila za posamezne stroke določena s kolektivnimi pogodbami, v več primerih dvignila na minimalne plače. V najslabšem položaju so delojemalci trgovsko živilske stroke (pri peklih in mesarjih). To je razumljivo, ker je prodaja živil, ki so nspredaj po maksimalnih cenah in v racionalnih količinah, omejena. Vsako mezdno gibanje v tej stroki zahteva nujno, da delodajalci zvišajo maksimalni cenik svojega blaga, kar pa seveda navadno ni mogoče.

Oddelek trgovinskih delojemalcev je po stanju 31. decembra lani zastopal 8168 delavcev in nameščencev. Od teh je bilo vpisanih 751 ali 9,19 % v petih pokrajinskih sindikatih. V odseleku trgovinskih delojemalcev spadajo tudi delojemalci svobodnih poklicev, ki pa še nimajo svojega sindikata. V industrijsko trgovinsko stroko spada 2726 delojemalcev, v sindikat delojemalcev gostinske stroke 742, brivske in sorodnih strok 757 in hišno gospodinjiskih poslov 2647 delojemalcev.

Število članov se od lani ni bistveno spremenilo, kar je treba pripisovati izjemnim

razmeram v pokrajini. Če bi se razmere uredile, bi nedvomno prišlo do prirastka članstva v posameznih sindikatih.

Delovne in službene pogoje je oddelek skušal izboljšati za posamezne stroke z novimi kolektivnimi pogodbami. Tako je bila predlagana kolektivna pogodba za delojemalce, zaposlene v trgovinskih obratih. Vendar je bila sklenjena le kolektivna pogodba za delojemalce, zaposlene v nabavljajnih in nabavljajnih prodajnih zadrugah. Napravili so tudi osmutek kolektivne pogodbe za volilno in ostalo pomožno osebje v gostinskih obratih. Predložili so ga inspekciji dela ter zaprosili za pooblastilo.

Organizacijsko delo je bilo precej živahno. Vsa mezdna in strokovna vprašanja so obravnavali na sejah, sestankih in predavanjih. Oddelek in sindikati so imeli 32 sej, 5 sestankov, 2 občna zbora in 2 predavanja. Obe predavanji je organiziral sindikat hišno gospodinjiskih poslov, ki je razen tega priredil tudi dve igri.

Oddelek je posredoval v individualnih sporih v 194 primerih; od teh je bilo z denarnim zahtevkom 98 primerov in skupnem znesku 203.283 lir. Poravnav je bilo doseženih 58 v znesku 61.135 lir.

Če vas presenetli alarm v večernih urah, ko obenem ob znaku alarma ugasi vsa javna razsvetljava, ne begajte po ulicah križem krazem, temveč se podajte domov ali v najbližje zaklonišče. Pri tem uporablajte vedno desni hodnik, oziroma desno stran ceste v smeri vaze hoje. Zepne svetilke morajo biti zatemnjene. Svetilke sme z njim le pred seboj navzdol.

KULTURNI PREGLED

Psihološko ozadje sodobne krize

Dogodki zadnjih dveh, treh let so tudi pri nas Slovenceh pokazali, da je zašla meščanska družba v usodno krizo, iz katere se porajajo anomalni pojavi, ki bi jih bilo težko razumeti brez globlje znanstvene analize. Poskusa take analize se nismo doživeli. Ker pa je vprašanje aktualno in ker pripadamo Slovenci po svoji evropski včlenjenosti zapadnemu krogu, ne bo odveč, če se ozremo vsaj po nekaterih dobro formuliranih ugotovitvah švicarskega sociologa Wihelma Rönkeja v njegovl. 1941. 'zdani knjigi »Die Gesellschaftskrise der Gegenwart«. Iz teh ugotovitev, ki jih bomo postopno objavili, bomo mogli spoznati v kritični osvetljavi tudi svojo lastno sedanjo slovensko podobo.

V zvezi z ohromitvijo moči od koder koli že izvirajoče vere in prepričanja — pravi Rönke v svojem uvodu — je izgubil človek tudi neko določeno naravno nagonsko gotovost in kompas človeške bistvenosti, in to v tako veliki meri, da je zašlo v resno nevarni nered tudi samo njegovo razmerje do najlepše materialnejši stvari, kakor so delo, razvedrla, narava, čas in smrt, razmerje do drugega spola, otrok in nasledstva, mladost in starost, naravnih življenjskih učinkov, zemeljskega in nadzemeljskega, svojine, vojne in miru, razuma in čustva ter skupnosti. Človeštvo je v veliki meri izgubilo merilo, ki leži v samem človeškem bistvu, in tava zdaj od ene do druge skrajnosti, poskušajoč zdaj to zdaj onolovč se vedno znova za drugimi modnimi gesli, vdaajoč se izmenoma najrazličnejšim zunanjim dražlom, samo nič več ravnaajoč se po glasu svoje lastne notranjosti in osebne

bistnosti. Da je dobila starostna doba nezrelosti in eksperimentirajočega nemira, posebejljena v mladini, v našem času tako prefrano in nesmiselno veljavo, je posebno značilen izraz splošne izgube naravne usmerjenosti; t. j. izgube, ki ograja življenjsko modrost tisočletij.

To dopajanje duhovno-moralne razcepljenosti moremo opaziti na vseh kulturnih področjih in vtiskuje pečat celotnemu življenju zapadne družbe. Poljubnost in neobveznost stališ in s tem združeno virtuosiziranje in estetiziranje, splošna brezstolnost, pomanjkljiva spoštljivost, podvijavanje knjižnih jezikov in obubožavanje govornice z odmiranjem živih izrazov, vizzganjanje človeka iz umetnosti, naraščajoče emocionaliziranje, da ne rečemo seksualiziranje glasbe od zaključka tako imenovane klasične dobe dalje, vse dokazuje usodno pešanje višjega okusa in poplavljen naginjenj. Posebno pozornost vzbujajoči in usodni pa so nasledki tega razkrojavalnega procesa v znanosti, ki postaja — ustvarjajoč iz stiske notranje brezstolnosti krepost — vedno bolj žrtev krivih pojmovanj, da je vsako, kakršno že koli zavzemanje stališča in odločitev na podlagi vrednostnih predstav, docela nezdruljivo z notranjim dostojanstvom znanosti, ki mora po neizbežnosti vključevati vase subjektivno samovoljnost, kateri je ime »ideologija«.

Vendar velja v tem, kakor v drugih ozirih, da je najhujše prav za prav za nami in je že nekaj časa mogoče opaziti novo usmeritev. V znanosti, kakor tudi v drugih kulturnih udeleževanjih, je prednja straža borcev za nove

Kronika

Zaradi današnjega praznika bo izšlo prihodnje »Jutro« jutri zvečer.

* Junška smrt polkovnika Sigla. Polkovnik Valtjer Sigel, odlikovanec s hrastovim listom k viteškemu križu železnega križa, je padel na daljnem severu in izvrševanju dolžnosti do domovine. Smrt ga je doletela na nekem poletu. Sigel je bil, tako poročajo štajerski listi, tesno povezan s štajersko deželo, v kateri je videl svojo drugo domovino. Udeležil se je vojne pohoda na Poljsko, Belgijo, Francijo, Grško, Kreta, Afriko in Italijo.

* Praznovanje pred velikimi in po velikih praznikih. Generalni pooblaščenec za delo v Nemčiji je izdal uredbi, po kateri za ča trajanja vojne ne veljajo predpisi o počitku za delavce na velikonočno soboto, na binkoštno soboto, za torek po binkošti ter za dan 24. decembra.

* Maturitetne skušnje za vojaške pripadnike nemške vojske, ki se po službeni dolžnosti mudijo na področju Srbije in Grške, bodo v najkrajšem času v Beogradu, v Solunu in Atenah. V ta namen bodo za maturske kandidate, ki pripadajo nemški oboženi sili, od 22. do 26. maja posebni ponavljajoči tečaj. Pismeni izpiti bodo nato od 27. do 30. maja, zaključni usni izpiti pa 2. junija.

* 3.800 belgarskih študentov na nemških univerzah. V Sofiji je izšel statistični pregled, iz katerega je razvidno, da je lani študiral na nemških univerzah 3.800 belgarskih dijakov. Večina so se ti dijaki šolali na dunajskem in graškem vseučilišču.

* San Salvador brez listov. Iz Mehike poročajo, da je general Hernandez, predsednik v San Salvadorju, ustavil izhajanje

Zrebanje knjižne tombole

77 88 21 44 8 76 48

so nadalje izrebane in objavljene številke za četrtek.

Doslej so bile objavljene številke za dvojke: 30, 23, 41 in za trojke: 46, 36, 63, 20, 49.

Četverko bo zadel, kdor bo imel štiri do sedaj objavljene številke v isti vodoravni vrsti. Dobil bo naslednje knjige: Jurčič: Cvet in sad, Gregorčič: Oljki, Dular: Krka umira, odnosno Bevk: Po živalskem svetu, Slepšak: En starček je živel, Velikonja: 8883 anekdot, Meško: Mir božji. Ob tihih večerih, odnosno Podlinski: Gospodin Franjo, Matičič: Petrinka, Vašeta: Umirajoče duše.

Knjige bodo na razpolago dobitnikom v drugi polovici naslednjega tedna. Natančen dan bo še objavljen.

Izrebane številke za petorice bomo objavili 21. t. m., odnosno na predvečer, v soboto 20. t. m.

Sedemdesetletnica gospe Nilke Potočnikove

Sedemdesetletnico praznuje danes gospa Nilka Potočnikova, ki jo pozna vsa Ljubljana po njenem marljivem delu v naših društvih. Pomagala je in še pomaga, kjer koli

je njena pomoč potrebna. Doma je z zelenega štajerskega se je v mladosti posvetila učiteljskemu stanu, potem pa se je poročila z višjim železniškim inšpektorjem, katerega je predlaskim izgubila. Svojem otrokom je kot zgledna mati poskrbela za kolikor le moge učenje pot v življenje. Skromna, dobrodušna in dobiteljna je priljubljena v vsaki družbi. Tudi mi ji poleg številnih prijateljev in prijateljic toplo čestitamo in ji želimo še mnogo zdrav let!

le, nečlovečnosti, intolerance, grozovitosti in nesčutnosti, in če nastopi tista toplota, ki je vedno znak bližajočega se zloma. Če pa stopi na mesto ogorčenja, ki ne pozna nikoli oprostila, še odepšanje v smislu zanemljivosti, apeliniranje na razumevanje, posvečevanje sredstev po cili, cinčno iznajdevanje opravičnih teorij in slobodno kaketiranje z anormalnim, potem je najnižja stopnja že doščena.

J. Knittel kot dramatik

Švicarsko-nemški pisatelj John Knittel, ki ga pač ni treba šele predstavljati slovenskemu občinstvu, ker se je dovolj priljubil s svojimi deli, kakor sta zlasti »Via mala« in »El hakim«, je šel med dramatik. Nedavno je bila v Linzu krstna predstava njegove štiri dejanja obsegajoče drame »Sokrates«. Je to Knittelova prva samostojna dramska stvaritev, saj je tudi pri nas znana »Via mala« samo dramatisiran roman.

Knittel je zagrabila usoda velikega antičnega modroslovca in ji je posvetil dramo, ki je — kakor vsi njegovi pripovedni spisi — izrazito etičen donosek k večni problematiki človeškega življenja. Knittelov »Sokrates« je nekaka dramska kronika, ki se v obdobju osebnosti in usode Sokrata oklepa v glavnem znanih antičnih virov (Ksenofon in Platon). V drami ima veliko vlogo tudi Ksantipa, nastopajo pa nekateri znani in neznani Sokratovi učenci, nasprotniki in prijatelji.

Drama ni samo odskri prikaz Sokratovega življenja, marveč tudi zagovor njegovih naukov in njegovega nemimljenega pomena za zahodno kulturo. Kritič Oskar Maurus Fontane jo imenuje pasionsko igro vzvišenega in svetostnega značaja, igro, ki govori vsakomur in vsem, ne samo hu-

vseh listov, izvzemši tisk, ki je potreben vladi v njene posebne namene.

* Ogromne cvetače. Kmetica Neža Albertella iz Scanobija v Italiji je pridelala nekaj ogromnih cvetač, od katerih največja tehtala 18 kg. Ogromni sadeži vzbujajo svedra razumljivo zanimanje.

* Za tri milijone lir kožuvinne ukrade. V Milano je 11 tatov vplnilo v neko trgovino s kožuvinami, iz katere so odnesli za 3 milijone lir kožuvinastih izdelkov. Lastnik trgovine Mario Rossetti je vlom naznanil pristojni oblasti, kateri se je posrečilo prijeti štiri storilce, ostale pa še iščejo.

Iz Ljubljane

u— Vreme se popravlja. Z izjemo preteklih nedelje smo imeli vse zadnje dni več ali manj dežja, višek pa smo zabeležili na god sv. Zofije. V torek je še deževalo in noč na sredo tudi ni bila brez moč. Včeraj dopoldne pa se je začelo nebo počasi vedriti in malo pred 12. je spet posijalo sonce. Ozračje je bilo v primeri s prejšnjimi dnevi nekoliko toplejše, barometer pa je precej ustaljen. Po dolgih čemerih dnevi si ljudje želijo toplote sončnega vremena. Še posebno za današnji praznik, ko bodo lahko za nekaj ur zapustili pisarniške in poslovne prostore in pihili v naravo.

u— Večja pošiljka češčen je spet prišla v Ljubljano. Prvič dvema manjšima je predvčerajšnjim sledila večja količina češčen. V skladu z množico blaga je naravna cena globoko padla, tako da si jih zdaj lahko privoščijo tudi manj imoviti ljudje. Že v torek dopoldne so jih bolj iznajdljive gospodinjice lahko kupile na trgu, včeraj dopoldne pa tudi po drugih prodajalnih sadih in zelenjavi. Češnje so bile uvožene iz južnih krajev, na domače bomo morali zaradi hladnega vremena pač še počakati nekaj tednov.

u— Dve produkcijske šole Glasbene Matice bosta v ponedeljek 22. in v sredo 24. t. m. vsakokrat ob 18 v mali filharmonični dvorani. Na obeh produkcijah bodo nastopili gojenci oddelka za solopetje, za klavir, violino in ansambel. Ker sta to poslednji dve produkciji instrumentalnega oddelka šole Glasbene Matice v letošnjem letu, opozorjamo starše in prijatelje mladine na nju. Spored se dobi v knjigarni Glasbene Matice.

u— Prvošolci-ke in drugošolci-ke, prijavitelje se v tukajšnji korepetitoriji »Naprdeke«. Redni vsakodnevni pouk. Vpisovanje dnevno. Informacije: Specijalne Instrukcije za srednje šole, Kongresni trg 2.

u— Sadjarska podružnica Vič oddaja semenski krompir v petek in soboto v Rožni dolini XVII/1.

u— Društvo slepih je daroval g. Hugo Milavec 300 lir in g. dr. Kobal Alojzij 300 lir v podaritev spomina blagopokojnega gda. Ladislava Regvarta iz Zarebe. Dobrotnikoma se odbor najskrajše zavajuje.

u— Dijo-kije srednjih šol, prijavitelje se v tukajšnje tečajne posameznih predmetov. Vpisovanje dnevno. Informacije: Specijalne Instrukcije za srednje šole, Kongresni trg 2.

u— Hišna gošča uničuje Vašo hišo? Razkužila z navodili prejmete pri strokovnjaku: inž. Prezelj, Wolfova 3, ur. ure: 8—12.

u— Učite se strojepljati! Praktično znanje, vsakomur koristno. Novi eno- in dvo- in trimesečni tečaji (dnevni in večerni) pričnajo 22., 23. in 24. maja. Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Moderna strojepljarska! Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekti: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«. Domobranska 15.

u— Menthoform pastile uporabljajte za dezinfekcijo ust in grla. Dobite v vsaki lekarni.

u— Mravlje so Vam nadležne? Odpomoč prejmete pri: inž. Prezelj, Wolfova št. 3, ur. ure: 8—12.

S štajerskega

Izročitev zmagovalskih igel. V soboto dopoldne si je dal štajerski Gauleiter dr. Überreither predstaviti zmagovalce v poklicnih tekmah letošnjega leta. Mladce in dekleta, ki so izšli iz tekmovalnih tekmovalcev, mu je predstavil štabni vodja Škerbič ter pripomnil, da so med temi, ki čakajo na odlikovanje, tudi tri deklice, ki veljajo za zmagovalke na ozemlju celokupne države. Gauleiter je nato nagovoril mladce in dekleta, poklical jim je v spomin delo za veliko bodočnost nemškega naroda, vsakemu zmagovalcu posebej čestital ter podelil igle naslednjim: Jožetu Pusswaldu, dijaku neke kmetijske šole, Mariji Kahrovji, bolnišni sestrji iz Koflacha, Helgi Stomatierjevi, prikrojevalki za perilo pri tvrdki Scheiner v Gradcu in Trudi Setschenovi, zavarovalni uradnici. V ne-

manistično izobraženemu človeku. Moder človek res da podleže neumnosti, plemenit podleže prostosti, visoka duša se ukoni nizkemu pohlepu; tistega, ki gre v bodočnost, zaustavi oni, ki se pretesno oklepa preteklosti. Toda duh je nesmrten; tudi tedaj, ko pada, triumfira nad kupčevalci in menjalci, nad biriči in skrunilci. Sokrat umira kot žrtev, vendar je že pripravljen njegov učence Platon, da razpiha na široko plamen Sokratovega duha.

S svojo dramo »Sokrates« se je Knittel enkrat priznal k evropskemu duhu in njegovim izročilom. Prav v tem je pomen tega Knittelovega dramskega poizkusa, ki je dosegel v dobri uprizoritvi majhnega, a kvalitativno skrbno ubranega gledališča v Linzu topel sprejem in časten uspeh.

Ob Tomazičevih »Pohorskih legendah«

I.

Po »Pohorskih pravljicah« (S.K., št. 29) so, že pred nekaj meseci napovedane, končno le izšle tudi »Pohorske legende« Jožeta Tomaziča (Slovenska knjižnica št. 84). Ob tej knjigi se nam zopet pojavlja španje, kaj je prav za prav »Legenda« in v čem se od nepregledne množice krščanskih legend loči »Pohorske legende«. Čista legenda govori o doživljajih Jezusa, torej je in drugih svetnikov in kot taka je torej legenda opisovanje dogodkov iz življenja nekega nadnaravnega bitja, ko je še živelo na zemlji. Tudi stari poganski bogovi živijo na ta način pod nekim svetniškim imenom svoje življenje dalje med kristjani. Taka čista legenda je na pr. »Gospod ustvari oves«, ki je dualistična in prastara, ker je nastala na nasilnostni na bajke o stvarjenju. Na pr.: Gospod ukaže hudiču,

KINO MATICA
Zaradi ogromnega zanimanja za film
Ešnapurski tiger
bomo letga predvajali neprekinjeno
zadnjičkrat v četrtek 18. t. m. ob 10.30
in 15. uri
Uprava

deljo dopoldne pa je bil sestanek vseh tekmovalcev, ki so dosegli nadpovprečni uspeh. 51 mladcev in deklet iz Spodnje štajerske je ob tej priliki prejelo listine, s katerimi jim je bilo izročeno priznanje za njihove uspehe. Slovesnost je bila zaključena z godbo in petjem. Letos se je udeležilo poklicnih tekem skupno 26.248 mladcev in deklet s štajerskega področja.

Odlikovanja. Z železnim križcem 2. razreda so bili odlikovani naslednji desettiki iz Ormoža: Jože Sever, Ludovik Hodžar, Franc Zupančič, Stefan Horvat in Mirko Martan.

Smrt na vzhodnem bojišču. Dne 7. februarja t. l. je padel pri obrambnih bojih na srednjem odseku vzhodnega bojišča podčastnik v nemškem domobranskem polku Johan Ofner. — Dne 5. marca je padel na južnem odseku vzhodnega bojišča 19letni lovec Johan Roth iz Sv. Pankracija na štajerskem. Prav tako je pobrala smrt dne 6. aprila 22letnega visokoskoka Walterja Derkogomja iz Schladinga. Padel je na vzhodnem bojišču.

Zadnja pot žrtve tolovajev. V petek 12. maja so položili k večnemu počitku vodjo udarnega oddelka celjskih brambovcov, celičnega vodjo Evgena Himmerja, ki je padel kot žrtev tolovajev. Na zadnji poti je Himmerja spremljala domača goveda, veliko odposlancev nemške mladine — ter mnoge predstavnikov štajerskega Heimatbunda. Himmerja so položili k večnemu počitku na celjskem pokopališču junakov. Ko so se začele grude zemlje vsipati na krsto, je udarila godba pesem o dobrem tovarštvu. Nato pa so še pevci zapeli nemško domoljubno pesmi.

Roditeljski večer v Mariboru. Skupina mladih deklet je priredila za starše in ranjene vojaške zabavni večer v dvorani tvrde Ehrlich. Na prireditvi je nastopil dekleški trio, ki je sviral na pastirske flavte stare ljudske melodije, nato pa je dekleški pevski zbor prednael štajerske pesmi. Neka druga skupina je izvajala ples, vmes na so recitali iz Roseggerjevih spisov. Velik uspeh je dosegla pravljica o Krimu, katero je najprej pripovedovala mala deklica, nato pa jo je mladina igrala.

Ljudska umetnost v šoli. Lani v jeseni so imele učiteljice ročnih del v mariborskem okrožju sestanek, na katerem so pretresle uspehe v poučevanju ročnih del na Spodnjem štajerskem. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se bodo domača dekleta vezbala ne samo v krpanju in šivanju, temveč tudi v predelovanju obleke in perila na ta način, da bo prišlo staro, že uporabljeno blago do veljave. Ti so sedaj izpolnjeni.

Nesreča. 64letna žena sodnega uradnika Tereziya Pukmajstrove iz Gradca je padla v št. Lenartu tako nesrečno, da je dobila hude poškodbe na glavi. Morali so jo odpeljati v mariborsko bolnišnico.

Z Goreniskega

Pet bratov je doseglo starost 433 let. V Podkorenu je umrl nedavno Janez Grlic, eden izmed petih bratov Grlicev, ki so lani dosegli skupno starost 433 let. Vsak izmed bratov je bil povprečno 84 let star. Rodbina Grlic je s tem izpričala svojo trdoživost in dobro zdravstveno stanje, za katerega jo lahko zavidajo ne samo sosedje in vsščani, marveč sploh vsi Gorenjci. Pet bratov v tako patriarhalni starosti je večji fenomen kakor dejstvo, da posameznik učaka sto let. Janez Grlic, ki je sedaj umrl, je mnogo potoval po svetu ter je rad pripovedoval svojim potomcem o časih, ko Gorenjska še ni imela železnice ter so se poštni kočije vozile čez podkorenski prelaz. V podkorenski krčmi »Pri Pošti« je bil Janez Grlic v mladih letih za hlevarja ter je izmenjeval postilionove konje. Pokojni Janez Grlic je bil najstarejši mož v Podkorenu.

Zabavni večer v Velikovecu. Organizacija »Moč v radosti« je priredila za pripadnike nemške oboževne sile v Velikovecu glasbeni večer z geslom »Vesela gozba«. Poslušalci so sprejeli izvajanja godbenikov s priročnim odobravanjem.

Smrt v Celovcu. V Celovcu so umrli 31letna pisarniška uradnica Jenes Priska in 58letna žena storojvodje Ida Baherjeva.

Roko si je zlomila 65letna kurjačeva žena Jožefina Sperdinova iz Celovca. Z reševalnim vozom so jo prepeljali v celovško bolnišnico.

naj potone na dno morja in mu prinese zemlje, da bo iz nje ustvaril svet. Hudec mu jo prinese, a skrje v ustih nekaj zemlje in jo izpljune na ustvarjeni božji svet. Tako so nastala močvirja, rezdarji in nerodovitni kraji. V tej legendi pa sv. Peter izpljune slab, črn ječmenov kruh, poln ostrih otrobov, iz katerega ostanek Kristus ustvari oves, ker jih blagoslovi. Ista dva dualistična stvarnika srečamo v bajki o stvarjenju gob. »Romanje v Puščavici«: Peter je izpljunil kruh po gozdu. Iz grizljajev, ki jih je Kristus blagoslovil, so nastale užitne gobe, iz neblagoslovljenih pa »nore gobe, gobe hudičevke«. Iz legende je pa lepo razvidno, da je Peter le namestnik »skrivenostnega zelenca, gozdnega vraba pohorskih gošč in zlojevega Hostnika« (184). Ker imata ti dve legendi izvor v slovenski davnini, ju lahko imenujemo slovenski legendi.

»Marija in sestric« je »legenda« samo zato, ker je stopila na mesto pravičnice »bele žene« — vile — »gozdna Marija«, in je v bistvu le prastara pravljica o dobri pastorki-tutki in hudobni domači hčerti; verjetno tudi naša.

Tudi vtek bajne legende o hudiču, ki je hotel poplaviti grešni Maribor, je pogansko-slovenski, ker je poplavljanje ena najbolj značilnih lastnosti slovenskega hudiča iz dualistične dobe (vurberški zmag; konjiški zmag!). Zopet se tu poslužuje zgodbe kot svojega orodja sam »Bog«, potem ko z opominom in kaznimi po svojem prvem poslanstvu-puščavniku ni nič opravil. Ljudje ne poslušajo svariila in Bog jih sklene kaznovati s potopom. Nujno bi torej morala slediti poplava, ki pa hudiču (pohorskomu zlojevcu) ne uspe, ker ga prehitijo polnoči. »Prevarila ga je sama brezniška Marija«. Dualistična poteza tega zaključka je nedvomno znak, da ta del legende ne sodi semkaj in da je »Bog«, ki je sklenil po-

Iz Trsta

200.000 lir je bilo razdeljenih po tržaškem socialnem podpornem odboru oškodovancem, ki so bili prizadeti zaradi letalskih napadov.

Smrtna kosa. Dne 14. in 15. maja so med drugim umrli v Trstu 21letna Antonija Kovacic-Ninkovic, 39letna Roza Puljac vdov. Miljevič, 58letni Anton Stuka, 46letni Anton Hertic, 39letna Doroteja Gregoric-Segulin, 21letna Antonija Martechini, 61letna Marija Segolin-Jelusic, 56letni Alojz Tisel, 49letni Dominik Pitako, 73letna Mihaela Babič in 60letna Ana Gubiš-Dapas. Umrli je Jože Fabjani, ki je bil dolgo vrsto let delavec pri tržaškem gledališču.

Na škodnju se je pripetil razburljiv dogodek. Spisala sta se konja 55letnega Jakoba Roveja iz ulice Alice št. 5. Na vozu je bil poleg Roveja tudi njegov 10letni sin Franc. Konja sta zdirjala po Skednju, oče in sin sta padla s prevrnjenega voza in obležala s številnimi poškodbami po vsem telesu. Spasena konja se je posrečilo pozneje zaustaviti in pomiriti. Ponesrečenega očeta in sina so prepeljali v tržaško bolnišnico, kamor se je zatekel tudi mali Klavdij Montanesi iz ulice Sv. Apolinara št. 4, ki ga je povozil avto in ki ima občutne poškodbe na glavi.

Na begu ustreljen. Te dni je postala patrila pri obhodu ulice Sv. Zaharije pozorna na sum, ki je prihajal iz skladišča jaje, ki je last Ivana Albertija. Pozanimala se je za vzrok tega suma. Patrila je zbudila varnarja, ki jo je peljal na dvorišče, kjer so iztaknili neznanega možga pred skladiščem. Prijeli so ga in zaslili. Toda iz skladišča je še prihajal sum. Dva policijska agenta sta stopila v skladišče in privlekla še drugega neznanca. Oba aretirana so odvedli na policijo. Tretji policijski agent pa je počakal na dvorišču, da bi o zadevi obvestil lastnika skladišča. Toda kmalu za tem se je pripetilo iz skladišča še tretji mož, ki pa je hotel pobegniti. Ker se na poziv ni ustavil, je policijski agent streljal nanj in ga zadel. Begun je bil pri prči mrtev. Ugotovili so, da gre za 41letnega Alojzija Peruzija, stanujočega na Trgu Impero 15. Aretirana sta 29letni slikar Evgen Pernel in 42letni knjigovez Peter Dean, ki sta pri zaslišanju priznala, da so hoteli izropati skladiščno blaginjo. Oba se bosta morala zagovarjati pred sodiščem.

Iz Gorice

Služba božja za goriske Slovence. Po »Goriškem listu« povzemamo: Vsako nedeljo in praznik imajo goriški Slovenci sledeče pobožnosti: Pri sv. Ignaciju na Trzinu je vsako nedeljo ob 6 maša s slovenskim petjem in pridigo. Ob 9 je druga maša s petjem mešanega zbora in slovensko pridigo. Popoldne ob 3 je slovenski krščanski nauk za odrasle in blagoslov s slovenskim petjem. Majniška pobožnost je vsako jutro ob 6 z branjem in petjem mešar. V stolnici je vsako nedeljo in praznik ob 6 maša pred izpostavljenim Najsvetejšim s slovensko pridigo in dekleškim petjem. V stolnici je slovesno izpostavljen na dragocena slika Svetogorske Marije, ki so jo od leta 1811. častili vsi goriški vladiki v svoji pisarni. Pri frančiškanih na Kostanjevici, kjer je sedaj izpostavljen na druga dragocena slika svetogorske Marije, je vsako nedeljo in praznik ob 9 slovenska pridiga. Tudi pri tej maši je slovensko petje. V stolnici je majniška pobožnost vsako jutro ob 6 s pridigo in slovenskim petjem. V cerkvi sv. Antona pod stolnico je vsak večer ob 8 majniška pobožnost s kratko pridigo semeniškega duhovnega vodje dr. Močnika.

V petek bo izšla nova »Dobra knjiga«

Za mesec maj prinaša »Dobra knjiga« izpod peresa znane italijanske pisateljice MATILDE SERAO zanimiv roman iz novinarskega življenja

ČRNA REPUBLIKA (RICCARDO JOANNA)

Naročniki DK naj dvignejo novi roman v upravi naših listov v Narodni tiskarni, onim pa, ki se jim knjige dostavljajo na dom, se bo tudi majski roman začel takoj dostavljati. Nenarodniki lahko dobe novo knjigo tudi v naši upravi ali pa v kateri koli knjigarni po ceni 17 lir pa brošurani in 35 lir za vezani, na boljsem papirju tiskani izvod.

Ne naslanjajte se na zunanjo steno zaklonišča med napadom, ker povzroči zračni pritisk na tej steni tresljanje.

Beleznica

KOLENDAR:

Četrtek, 18. maja: Vnebohod.

Petek, 19. maja: Celestin.

DANASNJE PRIKREDITVE:

Kino Matica: Indijski nagrobni spomenik.

Kino Sloga: Vestnost obmejnega uradnika.

Kino Union: Njegova najboljša vloga.

Kino Mošte: Ešnapurski tiger.

PRIKREDITVE V PETEK

Kinematografi nespremenjeno.

DEZURNE LEKARNE

Četrtek: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1; Bihovec, Kongresni trg 12; Nada Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Petek: Dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gertus, Mošte, Zaloška cesta 47.

Prezračno dežurno zdravniško službo ima od srede od 20. do petka do 8. jutraj mestni višji zdravnik dr. Fran Ciber, Stefánova ulica 7, telefon 36-41.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 21.30 do 4.30.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 18. maja, ob 18: Zemlja. Izven.

Cene od 24 lir navzdol.

Petek, 19. maja, ob 18: Ognjenik. Red B.

* Karel Schönberg: »Zemlja«. Igra o življenju v treh dejanjih. Osebe: stari Kremen — M. Sk. binšek, Janez, njegov sin — P. Kovič, Rera, gospodinja pri Kremenovi — P. Juvanov, Katra, dekla pri Kremenovi — Kr. Ijva, veliki hlapec — Gorinšek, srednji hlapec — Drenovec, konjski hlapec — Bratna, hlapec — Starič, svetarnica — Rakerija, Ledenišar — Lipah, zdravnik — Košuta, mizar — Blaž, grobar — Plut. Režiser: M. Sk. binšek. Scena: inž. Franz. Kostumi: J. Vilfanova.

OPERA

Četrtek, 18. maja, ob 18: Don Juan. Red

Četrtek.

Petek, 19. maja: Zaprti.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIO LJUBLJANA

CETRTEK, 18. MAJA

7.—7.10: Poročila v nemščini. — 7.10—9.10: Jutranji pozdrav: vmes od 8.30 do 8.40 poročila v slovenščini. — 9.00—8.20: Poročila v nemščini. Pregled sporeda. — 9.20—10.00: Praznični zvoki. — 10.00—11.00: Prenos maše iz ljubljanske stolnice. — 11.30—12.00: Slovenska ljudska oddaja. — 12.—12.30: Opoldanski koncert. — 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. — 12.45—14.00: Koncert Malega orkestra, vodi A. Dermelj. — 14.—14.10: Poročila v nemščini. — 14.10—15.10: Fantovski zbor in šramel »Stirije fantje«. — 16.—17.10: Komorna glasba. — 17.—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. — 17.15—18.10: Dobra volja in duru in moču. — 18.—19.10: Vojakove sanje. — 19.—19.30: 30 minut za razvedrilo v glasbi in besedi. — 19.30—19.45: poročila v slov. Napoved sporeda 19.45—20.10: Glasbena medija. — 20.—20.15: Poročila v nemščini. — 20.15—21.15: Glasba ob večerni uri. — 21.15—22.10: Narodna Glasba. Radijski orkester vodi L. M. Šjanc. — 22.—22.10: Poročila v nemščini. — 22.10—23.10: Malo kramljanja, malo nlesanja. Mali orkester vodi Dušan Prevorsek.

PETEK, 19. MAJA

7.—7.10: Poročila v nemščini. — 7.10—9.10: Jutranji pozdrav: vmes od 7.30 do 7.40 poročila v slovenščini. — 9.00—9.10: poročila v nemščini. — 9.10—9.20: Koronica — napoved sporeda (nem. in slov.): koronica. — 12.—12.30: Opoldanski koncert. — 12.30 do 12.45: Poročila

Znaki invazije

Grška »Tagespost« objavlja v številki z dne 15. maja poročilo svojega berlinskega dopisnika in pravi:

Diplomatski dogolki, ki so doslej obvladovali sliko položaja, stopajo v ozadje in prednost dobivajo zopet vojaški dogodki.

V Italiji so začeli zavezniški ofenzivno največjega obsega. Na zapadu pa se zdi, da kažejo vsi znaki na zadnje priprave za izkrcanje z nasprotni strani. Istočasno s tem je sovražnik podvel nov diplomatski sunek proti Madžarski, Rumuniji, Bolgariji in Finski, da bi jih vrgele iz vojne.

Boji, ki so se razvili na jugu celine, obvladujejo celotni svetovni tisk. Z obeh strani se te borbe označujejo kot izredno trdovratne. Prvi sunek je izvela 8. armada, med tem ko je ameriška 5. armada posegla samo v krajevne boje. Po prvih poročilih je usmerjen sovražni napad proti reki Rapido, kjer je

prvi cilj nasprotnika Ponte Curvo.

Že nekaj dni so kazali vsi znaki na to, da se zapadne sile pripravljajo na novo ofenzivo. Vršile so se pregrupacije čet, vozila so dovažala velike tovorne materiale in sovražno letalstvo je skušalo s svojimi napadi zakriti premike kopinskih čet. Nato je izbruhnil močan topovski ogenj. Po poročilih iz sovražnega tabora presegla ta ogenj vsa dosežanja silne priprave za napad. Celo ladijsko topništvo je poseglo v boje, sovražno letalstvo pa je operiralo z močnimi silami tudi nad ozemljem Srednje in Gornje Italije, kjer niso letali bombardirali zgolj pomembnega omrežja, temveč so izvedli tudi mnogo strahovalnih napadov proti raznim stanovanjskim krajem. Nasprotnik priznava v svojih poročilih, da Nemci zastavijo svoje protinapade povsod tam, kjer se je posrečilo vdor v nemško fronto. Borbeni duh nemških oddelkov po teh poročilih nikakor ni popustil in

stari borci z bojišča pri Cassinu se zopet na novo odlikujejo.

V poročilu nemške oborožene sile od sobote čitamo, da so borbe v Italiji očitno samo

manever, ki naj bi odvrnil pozornost Nemcev od pravih ciljev sedanega podviga. V svojem dnevnem povelju pravi general Aleksander, da je četam v Italiji dodeljena čast, da posežejo v borbo s prvim udarom. V istem poročilu oborožene sile se tudi prvič omenja invazija. V zvezi z boji v Italiji ter s trenutnimi dogodki na zapadu je torej to postalo dejstvo. Že več mesecev razvija sovražnik svojo močno letalsko ofenzivo ne le nad ozemljem Nemčije, temveč tudi na zapadu. Število letalskih kraljev je v zadnjem času stalno naraščalo.

V zadnjih tednih je dosegla letalska vojna nad severno Francijo in Belgijo višek,

kakršnega še ne beleži dotedanja zgodovina. Poleg številnih stanovanjskih okrajev s civilisti so bombardirali nasprotniki v veliki meri tudi vojaške cilje. Iz tega počenja povzema vrhovno poveljstvo nemške oborožene sile zaključek, kam prav za prav cilja sedanja zračna vojna.

Pred nekaj tedni se je začelo tudi povečano bojevanje ob nabrežju Rokavskega preliva. Že nekaj časa se noč za nočjo razvijajo borbe na morju, v katerih si stojijo nasproti nemške in nasprotniške lahke pomorske enote. To so nekakšni dvoboji na brežnjega značaja. Sovražnik je razširil svoje izvidniške patrulje ter uporablja tudi srednje težke enote, ki prodirajo včasih do atlantske obale. Nasprotno pa je nemško letalstvo pomaknilo svoje cilje do pristanišč na jugu in jugovzhodu Anglije.

Tako so torej Nemci prešli neposredno k napadom vojaškega značaja ter bombardirajo zbiranje sovražnih ladij, iz katerega je mogoče sklepati na predstojajo invazijo.

Od kod bo sovražnik udaril in kje bo nastopil k udaru, to je vprašanje, na katerega še ni mogoče trenutno odgovoriti. Nemčija pa je storila vse ukrepe, da bo sovražnik odbit. Ura, o kateri govorijo nasprotniki že več let, bo našla evropsko celino popolnoma pripravljeno.

Gotovo je treba želeli, da bi poklicani močje dognali resnico o marsikaterem še nepojasnjenem pojavu. Kajti kakor strogo raziskovanje nima brez izjeme vselej prav, tako tudi ljudska vera ni vselej brez podlage. Primerov je dovolj. Marsikatero dejstvo lahko pripomore po stvarni kritični raziskavi k dragocenim spoznanjem. Na drug strani seveda temeljito znanstveno delo neusmiljeno razkrinka vsako jalovo babjevero. Med take »znanstvene« ne misle spada na primer teorija, ki jo je pred desetletji »dognal« angleški zdravnik dr. Mead, češ, da se ob mlaju rodi v glavnem dečki, ob zadnjem krajcu pa bolj deklice. Toda še drugačne sodbe o vplivu meseca krožijo med ljudmi. Tako pravijo zlasti v gozdnatih pokrajinah, da les, ki ga sekaš ob rastočem mesecu, je slabši in raje poka in gnije, kakor če ga posekaš ob pojemajočem mesecu. Prav tako naj bi rastline, ki so zaradi odvzema sončne luči pobledle, spet dobile svojo zeleno barvo pod vplivom mesečine. Stara kmečka vera pravi: Kar je bilo ob rastočem mesecu posejano ali posajeno, uspeva bolje. In pri valjenju je treba paziti, da pokukajo piščanci ob bližnji polni luni iz lupine.

Tako je mesec, zvesti spremljevalec zemlje, ki že bog ve od kdaj obkroža naš planet, zapreden v mrežo skrivnostnih moči, katerih sploh nima in ki jih je v pretežni meri napletla zgolj človeška domišljija, vse to pod vplivom čudno lepih noči, obsianih od srebrne mesečine.

Milanu Čebokliju v spomin

Pred mesecem dni so je nenadno poslovil od življenja g. Milan Čebokli občinski uradnik v Domžalah. Rodil se je v Sežani, kjer je bil njegov oče tajnik na okrajnem glavarstvu. Potem se je oče z družino preselil v Ljubljano in začel tu prvo tvornico igralnih kart.

Svoja mlada leta je Milan preživljal v Ljub-

ljani, potem pa ga je zavrlo na morje. Po končani podčastniški soli v Gjenovici je služboval v raznih krajih Dalmacije. Povsod ga zaradi njegove živahnosti in odkritosrčnosti narave takoj vzljubili, tako da si je med tovariši in civilnim prebivalstvom pridobil nešteto prijateljev. V službi in izven službe je bil Milan vedno mož na mestu. Nešteto je dogodkov, s katerimi se je izkazal kot dober marinar, pa tudi kot človek, ki se veseli življenja. Med prvimi naj omenimo tvegano reševanje posadke nekega pomorskega hidroaviona, za kar je dobil admiralsko pohvalo. Iz njegovega zasebnega življenja pa so značilni nešteti prizori, ko s kitaro v roki in s pesmijo na ustih zabava svoje tovarše, pa tudi druge ljudi, ki se veseli življenja.

Kot narednik-vodnik 3. stop. je ob razsluku končal svojo mornarsko kariero, potem pa z nešteti drugimi okusil vse tegobe badoljevskih taborišč. Dolge mesece je svoje sotrpine v internaciji tolažil in bodril z domačo pesmijo in s toplo besedo. Vsakomur je znal povedati kaj za smeh in mu razvedriti misli. Milan pa je bil kakor nalašč rojen za to. Njegov odkritosrčen značaj, velika bistrnost, mehko srce in neizčrpen vir žaljivosti so bili gonila sila vsega njegovega dejanja in nehanja.

Pred leti si je Milan Čebokli ustvaril svoje družinsko ognjišče. Poročil se je z gospodnjo Josipino Bolharjevo iz Domžal. V zakonu sta se rodili dve hčerki, ki ju je nadvse ljubil. Zdal sta dekletke ostali brez dobrega očka in navezani le na svojo mamico. Razen njih žalujeta za rajnim dve sestri.

Vespolšno priljubljenost pokojnika med prebivalstvom je izprizljal njegov pogreb, ki se ga je udeležilo nešteto tisočev, pa tudi ljudi iz okolice, katerim je Milan po svoji moči vedno rad pomagal. Lepi venč in šopki cvetlic so krasili krsto s pokojnikovimi telesnimi ostanki, pogrebe pa so Milanu Čebokliju posvetili še poslednjo toplo misel.

svoje nauke pa na prvo. Če zapisano pazljivo bereš, vidiš, da ponavlja to, kar sem jaz že davno povedal.

Trubar (očetovski): Ivan, govori!

Cankar: Kristus je kupce in krošnjarje z bičem izgnal iz templja. Šentflorjansko dolno je treba na enak način rešiti pohujšanja! Za koga je pel naš Simon, komu je poklonil svoje pesmice naš Simon iz Pras?

Jenko: Mojega »Vabila« — Bogu očetu bodi zahvaljeno — n' oskrnil.

Gregorčič: Ni mi žal — resnično vam povem — ni mi žal, da moje pesmi niso osvojile njegove srce.

Cankar: Skromnost je lepa čednost. Vendar pa mora biti dolina šentflorjanske očiščena greha. Konec samčapnosti!

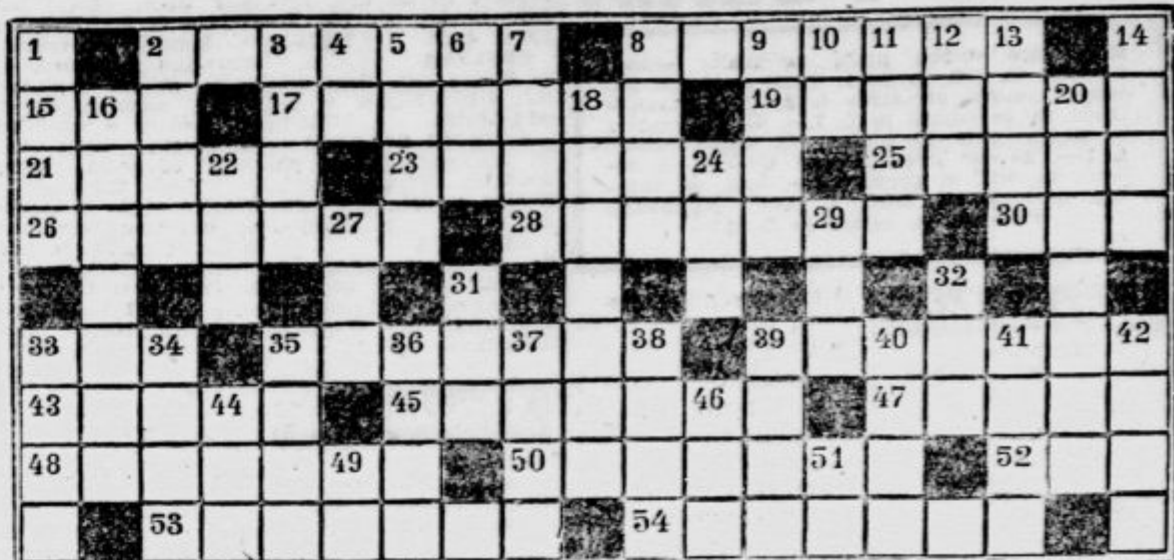
Veseli-Košeki (vstopi in se globoko prkloni): Gospoda, pred vratni je tujec, k' prosi vstopa. Prav, da so ga na zemlji klicali za Človeka z bombami; da je zaslužen za slovenski narod pravi. V rokah drži troje knjig, in če me oko ni varalo, sem videl na eni teh knjig zapisano »Grohar«, na drugi »Slovenska lirika«.

Cankar (krčevito stiska pest ter istočasno plane kvišku. Obrnjen k starejši Trubarju): Čisto je moje srce in nič žolča v moji besedi. Zato mislim, da ne grešim, če svetujem: »V hlev naj ga pelje, v tisti hlev naj ga pelje, ki je pripravljen za Krpanovo kobilo«.

Glasovi: Tako je! Sodil si, zgodi se naj!

Cankar: Čul s, lakaj, kako smo sodili. V hlev, ki je pripravljen za Krpanovo kobilo ga vodi. In reci mu, da naj drži hlev v redu, sicer ga pošljemo k nebeškemu vratarju, da mu odkaže drug dom.

Križanka št. 37

Besede pomenijo:

Vodoravno: 2. ribja poslastica, 8. slovenski jezikoslovec, 15. ljubkvalna oblika ženskega imena, 17. prokletstvo, izobčenje, 19. drag kamen, 21. srbsko moško ime, 23. univerzitetna učilnica, 25. mesto na Češkem, 26. betva, malenkost, 28. najmanjši del žive snovi, 30. pevski glas, 33. grška črka, 35. trik, prevarno sredstvo, 39. je od vseh mejnih točk enako oddaljena, 43. stalen običaj, 45. obramba, plesanje, 47. šušmariški pišec, 48. vsahla, propadla, 50. spremeni barvo kože pod vplivom sonca, 52. žensko ime, 53. slovesnejši pozdrav, 54. hrbi pri Rimu, ob Tiberi.

Navpično: 1. utežna enota, 2. zabavišče, 3. izsušena rečna struga v puščavi, 4. veznik, 5. posrednik v gozdu, 6. grška boginja krivčnosti, 7. roka na Württembergem, 8. svetopisemski kraj, 9. dvojice, 10. rimsko število, 11. sorodnica, 12. oče, 13. postna jed, 14. zlomljen,

uničen, 16. ugotavljanje količine, 18. bajeslov, 20. znanstveno ime za krompir, 22. vzklk, 24. žensko ime, 27. ves, nerazbit, 29. gora v severni Srbiji, 31. mesto v Belgiji, 32. okrajano moško ime, 33. grški bog ljubezni, 34. pristanče v Arabiji, 35. padavina, 36. svetopisemska oseba, 38. moško ime, 38. zavitek, 39. ulčen sneg, 40. posnik, 41. gora pri Innsbrucku, 42. pokrajina v Zgodnji Indiji, 44. število, 46. mol (lat.), 49. italijanski spolnik, 51. osebni zaimnik.

Rešitev križanke št. 36

Vodoravno: 1. Stanislav, 10. turisti, ka, 11. aytor, 12. L. H. 14. Eol, 15. ki, 16. Aida, 18. Aral, 20. kje, 22. tni, 23. te, 24. maj, 26. ti, 27. Indijaneec, 30. tarantela.

Navpično: 1. stalaktit, 2. tu, 3. ara, 4. Nivea, 5. isto, 6. stola, 7. Lär, 8. ak, 9. varilnica, 13. hijena, 15. kartel, 17. de, 19. rt, 21. Kajn, 24. Mla, 25. jat, 28. Dr., 29. ne.

SPORT

Nova revija domačih nogometašev

Zmerom drug, zmerom drugače, to je geslo, ki se po njem ravna naša nogometna gledalstva trenutnega sporeda na prostem. Po raznih kombinacijah posameznih moštev med seboj, je to pot za poživljenje zanimanja brhna glava segla še po drugem sredstvu, in sicer po reprezentančni tekmi med ljubljanskimi samimi. Misel je posrečena in zdi se, da tudi sportni uspeh ne bo zaostajal za njo.

Reprezentanca, ki naj predstavlja vse ostalo, kar je nad povprečjem v ljubljanskem nogometu, je sestavljena iz igralcev iztoka (Most) in Hermesa in bo nastopila v teje sestavi: Razbork I., Piskar D., Nagode I., Sočan I., Sočan II., Januš, Nagode, II., Fajon, Razbork II., Kumar, Aljančič (rezervni Antonič, Pišek, Šebenik). Proti tej enajstori bo postavljena celotna Ljubljana, prav ista, ki je zadnji dve tekmi prav sigurno odločila v svojo korist.

Ta tekma najnovejši ljubljanske znanke bo danes ob 16.30. na stadionu Hermesa v Šiški. V predtekni se bošča poludruge uro prej pomirli rezervi ljubljane in Hermesa. Pridite pogledat, saj bo tudi že nekaj priljubljenosti za navijanje!

Gol za golom...

Nikoli ni popolna kronika iz nogometnega sporta, kajti pred vsemi vrstami sportnikov se prav gotovo nogometaši z največjo vztrajnostjo udajajo svojemu veselju do okroglega usnja. Pretekla nedelja se pri nas ni potekla brez tradicionalne prireditve na zelenem polju, seveda pa so bili še vse bolj agilni in uspešni drugod okrog nas, kjer je kader igralcev z žogo mnogo večji in tudi konkurenca vse obsežnejša. Izmed nedeljskih izidov na zelenem polju menimo naknadno zabeležiti še naslednje:

IZ ITALIJE

V Milanu je nastopilo zastopstvo Jadranskega Primorja proti reprezentanci Lombardije in zaslužno zmagovalo s 3:1 (1:1). V 21. minuti je zagrešil branilec Lombardije prestopke v kazenskem prostoru in enajstmetrovko je poslal Salar (Triestina) v mrežo. Dve minuti za tem je prišlo izenačenje. V drugem polčasu je bil zopet uspešen srednji krilec Jadranskega Primorja Salar, ki je poslal v mrežo še drugo enajstmetrovko. V 86. minuti je napadalec Ispro (Ampelea) z lepim zgoditkom postavil končni izid 3:1. Navzočih je bilo okoli 20.000 gledalcev, od katerih je prav malo pričakovalo zmago zastopstva Jadranskega Primorja.

Košeki: (se lakajsko prkloni ter odide.)

Priatelj: Treba se je v bodoče zavarovati. Ni izključeno, da se pojavi kak »kvaražgon«, ki bi hotel soditi o naši prozi in poeziji. Brate Josipe, kako si zamišljaš rešitev?

Stritar: Potrkati moram na vrata našega najvišjega foruma — na našo Akademijo znanosti in umetnosti.

Glasovi: (Tako je! Tako je! To je beseda!) Levci (ki je od časa do časa listal po neki knjigi): Kako naj se glasi naša beseda?

Stritar: Piši, prijatelj!

Akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Slovenski umetniki-nebeščani, zbrani na protestni seji odreja:

Tiskovnemu uradu pri Pokrajinski upravi mora slehernik, ki hoče izdati kak izbor del umirli naših tovaršev, predložiti potrdilo Akademije znanosti in umetnosti, iz katerega bo razvidno, da je delo zrelo za objavo.

V nebesih ob stoletnici Gregorčičevega rojstva.

(Čujejo se klci: Sprejeto! To je beseda!)

Glas: (iz zbora umetniškega sveta): Auch unter unseren Leuten findet man Wesen, die an Grössenwahn leiden. (Iznenada zadonijo orgle. Ozadje se razmakne. Prikaže se sam Bog oče v vsem svojem sijaju. Vsi navzoči vstajajo in se obrnejo proti božjemu obličju.)

Bog oče (z blagim glasom): Kar ste razvezali v nebesih, bo razvezano tudi na zemlji. In kar ste zavezali v nebesih, bo zavezano tudi na zemlji.

Zastor pada, Orgle utihnejo.

Juventus iz Torina je po neodločenem izidu 2:2 proti Astiji na drugem mestu v svoji skupini za Torinom, lanskim pokalnim in državnim prvakom. Ostali rezultati: Genova-Cuneo 3:2, Alessandria-Casale 1:0, Torino-Biellesse 2:1 in Novara-Liguria 3:2.

Z MADŽARSKE

Sedaj ni nobenega dvoma več, da si bo letos moštvo Velikega Varadina priborilo madžarsko prvenstvo v nogometu. Tako bo to pot prvič v zgodovini madžarskega nogometnega sporta romal naslov prvaka na deželo. Kljub porazu, ki ga je moralo spraviti moštvo V. Varadina proti Dimavagu v obliki 3:4, vendar z 41 točkami; na drugem mestu je Kološvár, ki si je nabral 34 točk. Ferencváros ima samo 32 točk in nima niti teoretično možnosti, da bi dohitel Varadin. Posamezni rezultati: Ferencváros-Szolnok 6:0, Elektromos-Gamma 0:4, Beskard-Vasas 2:2, Dimavag-Veliki Varadin 4:3, Kološvár-Kispest 2:1, Szeged-Csepel 3:1, Salgotarjan-Debreczin 5:0.

NA NIZOZEMSKEM

V nizozemskem prvenstvu ima sedaj mnogo nad za zmago v ožjem tekmovalju petorice za naslov prvaka amsterdamsko moštvo Volewijckersa, ki je premagalo enajstorioc Tilburga s 5:3. Vuc den Haag pa je v zadnji igri, ki jo je imel še odigrati, igral s Heerenveen samo 3:3 (2:1). Volewijckers potrebuje v zadnjih dveh igrah samo še eno točko, pa bo dokončno prvak. Stanje v tabeli: 1. Volewijckers 10:2; 2. Vuc den Haag 10:6; 3. Heerenveen 6:8 itd.

Francija. Na sporedu sta bili samo dve prvenstveni tekmi, ki sta se obe končali neodločeno z 1:1, in sicer med Marseillom in Toulousom ter Rouenom in Bordeauxom.

Portugalska. V semifinalnih tekmah za portugalski nogometni pokal je premagalo moštvo Benfica Academijo s 6:1, Estoril pa Guimaras s 5:0. Udeležena finalne tekme bosta gotovo Estoril in Benfica.

ZSK Hermes — upravni odbor. Pozivam vse člane upravnega in pripravljalnega odbora, da se zanesljivo udeležijo seje v četrtek 18. t. m. s pričetkom ob 9. v klubskih prostorih na Stadionu. Udeležba zaradi važnih prireditev obvezna! Predsednik.

ZSK Hermes — lahkoletniški odsek. Pozivam vse lahkoletce, da se udeležijo obveznega sestanka dne 18. t. m. ob 10. v klubskih prostorih na Stadionu. Načelnik.

SK Zobjak. V četrtek 18. maja igra I. moštvo ob 15. uri na igrišču Hermesa z rezervno Hermesa, zato naj bodo vsi igralci I. moštva ob 14.15 v garderobi na Hermesu. Postava ista kot v nedeljo! Ovsenik, Lojze, Marči, točno! Načelnik.

S — SD Iztok. Igralci Dušan, Nagode I in II, Januš, Fajon, Kumar in Pišek, ki so določeni za reprezentančno moštvo, naj pri- nesejo vso spodnjo opremo s seboj. Ob 16 naj bodo gotovo na igrišču Hermesa.

Vandalizem na polju in po gozdovih

Neprestano časniki svara pred tatvinjo in vandalizmom po njivah in travnikih, po vrtovih in gozlovih, vendar se pa brezvestni ljudje mnogo premalo brigajo za te nauke in nasvete, kakor bi mislili, da so prideli na pristo razpolago vsem, ki jih potrebujejo.

Tatovi po gozdovih ne sekajo samo drv, temveč z največjo predrznostjo hodijo tja tudi po prekle in veje, potrebne za grede, posajene z graham.

Prav tako malo se pa brigajo za svarila in opomine razni rejci koz in domačih zajcev ter celo prašičev, ki nimajo niti pedi zemlje, niti svoje, niti v najemu. Vrtičkarji in knetovaleci se trulijo, da bi prideli kruh zase in za druge, pa imajo zaradi puščenja njiv in travnikov na jesen prazne skednje in kleti, pri tem so pa oskodbenci še zavezani, da morajo izvestno množino pridelka oddati Prevodu, čeprav so jim tatovi pokradli polovico letine. Taki ljudje se samo prezirljivo smehljajo pri čitanju vzgojnih člankov, opominov, svaril in groženj s kaznimi, ker si domišljajo, da jim poljski in gozdni čuvaji ne morejo priti do živega. Toda sedaj tatove z vso resnobo svarimo, ker jim prete najhujše kazni, saj razen poljskih in gozdnih čuvajev stražijo pridelke tudi organi policije in sploh varnostnega zbora ter vojaštva, ki so noč in dan po mestu, na polju in po gozdovih.

Zato mestno županstvo znova in zadnjič opozarja, naj predrzneži in tatovi ne uničujejo več tujih pridelkov, ker bo plačilo za tako početje zelo brdko in prav v nikakem razmerju z vrednostjo pridelka, pridobljenega na tuji zemlji.

Držaj Vaclav:

Sklep v nebesih

Satirična sličica

OSEBE: Bog oče (obdan od angelških zborov); Trubar, starešina; Prešeren, namestnik starešine; Stritar, prvi arbirer; Cankar, drugi arbirer in poročevalec; Levci, tajnik; Kopitar, Prijatelj, Gregorčič, Askerc, Jenko, odborniki; Veseli-Košeki, lakaj; Peterlin-Petruska, Pugelj, dvojica slovenskih umetnikov-nebeščanov; Glas iz zbora umetnikov-nebeščanov; Umetniki-nebeščani celega sveta.

Prizor se godi v nebesih v prostrani dvorani. Na desni od gledalca sedijo za dolgo, pravokotno, z zelenim pregrinjavcem pokrito mizo predstavniki slovenskih umetnikov-nebeščanov. Nasproti mize je galerija. Zasedena je od umetnikov-nebeščanov celega sveta. Pod galerijo sedijo slovenski umetniki-nebeščani. Vsi so v živahnem razgovoru.

Trubar (pozovni). V dvorani nastane tišina. Prijatelji, vaša želja je bila, da se zberemo. Naš arbirer Ivan ima besedo.

Cankar: V dolini šentflorjanske se je zopet naselilo pohujšanje: iz Dion'za so mi napravili natakarač iz predmestne kavarnice, iz bolnega Poljanca — mešarskega pomočnika... Res je: v izrednih časih se plačuje tudi gnij krompir z dragim denarjem. In tako se je zgodilo, da se je drznil nekdo soditi o naši liriki. Prijatelj!

Prešeren: Moje srce je bolno. Pomislite, mojo »Nezakonsko mater« je žalil. Primerjal jo je z Gradnikovo »Nezakonsko materjo«.

Stritar (trdo): Čudno, da si naš zemljani ne zapisejo v spomin tvojega verza: »Le čevlje sodi naj Kopitar.«

Kopitar: (plane kvišku ter prične razburjeno begati po dvorani.)

Prešeren: (vstane, se približa Kopitarju in ga prijateljsko prime pod roko. Nekaj si šepeta, nakar zasedeta svoja mesta.)

Cankar: Prijatelji, tako početje je treba zavreči! Dragega nam Groharja je prikazal javnosti v tak' luči, da se je samemu Bogu očetu smilil. Namesto da bi pokazal s prstom na grešnika.

Petruska (plane pokone): Milemu slovenskemu narodu me je predstavil kot pijančka, v isti sapi pa trdi, da sem mu izročil svojo avtobiografijo.

Pugelj: Pri moji ženi pa je prosjačil za tvoj podpis. Dala mu je dopisnico, ki si jo pisal, pa jo do danes še ni vrnil.

Trubar (pozovni): Prijatelji, umirite se! Pustimo besedo našemu Ivanu!

Cankar: Kakor sem dejal: namesto da bi pokazal s prstom na grešnika, zaradi katerega je Grohar trpel, ga je postavil iznova na zatožno klop. Prijatelja Levstika si je izposodil po svoje. Govori, družje!

Levstik: Kaj bi? Tako stoji zapisano: »Z objavo dveh »Viher« pa vendarle lahko nakazem, ob kaj sem se spotikal pri Levstikovih pesmih in kako sem si prazdeval uveljaviti Levstika, ne da bi mu delal silo.«

Glasovi: Čujte! Čujte! Kdo je ta, ki se je drznil soditi?

Stritar (ki je od sedaj zamišljeno gledal predse): Čudno bitje ta zemeljski patron! Mojo pesniško šolo je postavil na drugo mesto,

